

Filippenzen

Blijdschap in de strijd voor Gods evangelie

Raymond R. Hausoul

FILIPPENZEN

Blijdschap in de strijd voor Gods evangelie

Filippenzen

Blijdschap in de strijd voor Gods evangelie

Versie: 20.05 (januari 2021).

Dr. Raymond R. Hausoul

© 2021 Raymond R. Hausoul

Vind de nieuwste materialen op <https://raymondhausoul.be>.

67-16858-101713

© 2021 –All rights reserved.

No part of this publication may be reproduced or be shared in any form
without permission in writing from the autor.

Filippenzen

Blijdschap in de strijd voor Gods evangelie

Raymond R. Hausoul

Inhoudsopgave

1 Inleiding	9
1.1 Romeinse burgers.....	9
1.2 Schrijver.....	10
1.3 Datering van de brieven in gevangenschap.....	11
1.3.1 Efeze (54-56nC).....	11
1.3.2 Caesarea (58-60nC).....	12
1.3.3 Rome (61-62nC).....	13
1.4 Indeling.....	13
2 Groeten van Paulus, lofprijs en gebed (1:1-11)	15
3 Paulus' gevangenschap, vooruitzichten en bemoedigingen (1:12-30)	19
4 Vermaning tot eenheid volgens het voorbeeld van Christus (2:1-16)	25
5 Het voorbeeld van Paulus, Timotheüs en Epaphroditus (2:17-30)	33
5.1 Het voorbeeld van Paulus (2:17-18).....	33
5.2 Het voorbeeld van Timotheüs (2:19-24).....	33
5.3 Het voorbeeld van Epafroditus (2:25-30).....	34
6 Waarschuwing voor dwaalleraars (3:1-3)	41
7 Paulus verloochent zijn erfdeel en winst (3:4-14)	43
8 Vermaning tot hemelse wandel (3:15-21)	49
9 Vermaning tot harmonie, ondersteuning, vreugde, gebed (4:1-9)	53
10 Paulus dankbaarheid voor de gave van de gelovigen (4:10-20)	57
11 Afsluitende groeten (4:21-23)	59
12 Literatuurlijst	61

Over de auteur

Dr. Raymond R. Hausoul (1979) is predikant in Ieper en spreekt regelmatig in andere kerken. Als spreker en docent is hij met verschillende organisaties verbonden. Zijn academisch onderzoek richt zich op de thematiek van de nieuwe schepping, het koninkrijk van God en de vernieuwing door Gods Geest. Raymond is gehuwd met Belinda en beiden genieten van hun twee zonen, Adriël en Ilja.

<https://raymondhausoul.be>

Afkortingen van Bijbelboeken

Gn	Genesis	Js	Jesaja	Rm	Romeinen
Ex	Exodus	Jr	Jeremia	1Ko	1 Korintiërs
Lv	Leviticus	Kl	Klaagliederen	2Ko	2 Korintiërs
Nm	Numeri	Ez	Ezechiël	Gl	Galaten
Dt	Deuteronomium	Dn	Daniël	Ef	Efeze
Jz	Jozua	Hs	Hosea	Fp	Filippenzen
Re	Rechters	Jl	Joel	Ko	Kolossenzen
Rt	Rut	Am	Amos	1Ts	1 Tessalonicenzen
1Sm	1 Samuël	Ob	Obadja	2Ts	2 Tessalonicenzen
2Sm	2 Samuël	Jn	Jona	1Tm	1 Timoteüs
1Kn	1 Koningen	Mi	Micha	2Tm	2 Timoteüs
2Kn	2 Koningen	Na	Nahum	Tt	Titus
1Kr	1 Kronieken	Hk	Habakuk	Fm	Filemon
2Kr	2 Kronieken	Sf	Sefanja	Hb	Hebreeën
Ea	Ezra	Hg	Haggai	Jk	Jakobus
Ne	Nehemia	Zc	Zacharia	1Pt	1 Petrus
Es	Ester	Ml	Maleachi	2Pt	2 Petrus
Jb	Job	Mt	Matteüs	1Jh	1 Johannes
Ps	Psalmen	Mc	Marcus	2Jh	2 Johannes
Sp	Spreuken	Lc	Lucas	3Jh	3 Johannes
Pr	Prediker	Jh	Johannes	Jd	Judas
Hl	Hooglied	Hd	Handelingen	Op	Openbaring

Andere werken

Tob	Tobit	2Mak	2 Makkabeeën	BJr	Brief van Jeremia
Jud	Judit	Wijs	Wijsheid	TDn	Daniël (Grieks)
TEs	Ester (Grieks)	Sir	Sirach	Man	Manasse
1Mak	1 Makkabeeën	Bar	Baruch		

Bijbelvertalingen

BGT	Bijbel in Gewone Taal (2014)	NBG	Nieuwe Vertaling (1951)
GNB	Groot Nieuws Bijbel (1996)	NBV	Nieuwe Bijbelvertaling (2004)
HB	Het Boek (1997)	SV	Statenvertaling (1977)
HSV	Herziene Statenvertaling (2010)	TE	Telosvertaling (1982)
LXX	Griekse Septuaginta (250–50vC)	Vg	Latijnse Vulgaat (390–405nC)
NB	Herziene Naardense Bijbel (2014)	WV	Willibrordvertaling (1995)

Bij de hoofdstuk- en versindeling is gekozen voor de indeling van de NBV, aangezien deze brede ondersteuning vindt in wetenschappelijke uitgaven van de Hebreeuwse (BHS) en Griekse tekst (NA28). Waar geen Bijbelboek genoemd wordt, gaat het steeds om het boek dat eerder in de context is vermeld. Verder wordt de Godnaam getrouw weergegeven met ‘Jahweh’ en niet eigenhandig door HERE of iets dergelijks vervangen.

1 Inleiding

‘Een typisch voorbeeld van een vriendschapsbrief.’

1.1 Romeinse burgers

Paulus’ brief aan de Filippiërs kenmerkt zich door een hartelijke toon en blijdschap over de gemeente en hun geloof in Jezus Christus. De toekomst van Paulus is even somber als de kerker waarin hij is opgesloten. Maar als je zijn brief leest, zou je denken dat hij zojuist is aangekomen in een strandhotel op Jamaica.¹ Sleutelwoorden in deze brief zijn dan ook gezindheid, gemeenschap en blijdschap. Zo vernemen we van blijdschap in het gebed (1:4), in de verkondiging (vs18), over het geloof (vs25), over de eenheid (2:2), in het offeren (vs17), over Paulus’ komst (vs28), in de Heer (3:1; 4:4) en in het geven (vs10). De brief toont hoe de gelovige leeft in Christus en Christus tot voorbeeld heeft. Hij laat zien hoe Christus het ware doel van dit leven is en hoe Hij de gelovige de kracht schenkt om door te gaan.

In de brief komen ook meerdere Romeinse vormen terug die erop wijzen dat de gemeente in Filippi voornamelijk uit Romeinse burgers bestond. Zo gebruikt de apostel in 4:15 *Φιλιππίσιος/Filippēsios* om zijn geadresseerden aan te spreken. *Φιλιππίσιος* is echter de Griekse transcriptie van het Latijnse *Philippenses* dat de Romeinse burgers gebruikten in de kolonie *Augusta Julia Victrix Philippensium*.²

Filippi

Filippi, een stad in het oosten van Macedonië, bezat in de tijd van de Grieken een goudmijnen die Krenides werden genoemd. Filippus II, de vader van Alexander de Grote, breidde de stad uit en noemde ze Filippi in 356v.Chr. Hij financierde veel van zijn projecten door de goudmijnen. In de nabijheid van deze plaats lag Canipi Philippici een plek die bekend was voor de grote veldslagen tussen Julius Caesar en

¹ Lucado, 2018:31.

² Hawthorne, 2004:269.

Pompejus de Grote, en tussen Augustus en Antonius aan de ene en Cassius en Brutus aan de andere kant.

Augustus gaf de stad Filippi later de status van kolonie, want de Romeinen hadden vaak de gewoonte om op strategische plaatsen in de door hen veroverde en als provincie bestuurde gebieden Romeinse burgers en oorlogsveteranen te vestigen. Voor deze laatste diende Filippi als 'pensioenvoorziening'. Zodoende woonden er vooral Romeinse burgers. Ook was de stad bekend wegens de *Via Egnatie*, een straat die van het westen naar het oosten over de Balkan-eilanden liep en in het oosten van Filippi eindigde.

In Hd16 lezen we dat Paulus in Troas was en daar een droom kreeg, waarin hem een Macedonische man verscheen die zei: 'Kom over naar Macedonië en help ons!' (Hd16:9). Filippi werd zo de eerste stad in Europa waar Paulus het evangelie verkondigde (vgl. Hd16:12-40). Tijdens zijn derde zendingsreis bezocht de apostel Filippi opnieuw (Hd20:6).

1.2 Schrijver

Volgens de brief zelf wordt ons duidelijk gemaakt, dat Paulus zelf de schrijver is (Fp1:1; 1:18-24; 3:5-6; 2:19-24; 4:15-16) eveneens toont ons dit ook duidelijk de schrijfstijl waarin de brief geschreven is.

Wegens het noemen echter van twee namen hebben sommige uitleggers gedacht dat de brief geschreven werd door Paulus en Timotheüs, hiervan is in de brief echter weinig te zien, integendeel de brief is alleen in de "ik-vorm" geschreven wat erop attendeert dat Paulus de schrijver was zoals op te merken is in Filippiërs 2:19-24; 3:5.

Aangevochten werd het auteurschap van Paulus echter eerst door Baur in de negentiende eeuw. Reden hiervoor was het noemen van oudsten en diakenen (Fp1:1) en de vernedering van Christus (Fp2:6-11). Hier is echter tegen in te brengen dat er geen aanwijzingen zijn dat oudsten en diakenen niet voorkwamen in de eerste eeuw, integendeel zelfs. En de vernedering van Christus die Paulus beschrijft (Fp2:6-11), moet niet perse door Paulus ontworpen zijn, de apostel was namelijk vrij om gedichten of lofgezangen in zijn brieven over te nemen.

Ook de kerkvaders hebben nooit een vraag achter het auteurschap van Paulus in deze brief opgeworpen. Vele erkenden Paulus auteurschap van deze brief, oa. Clement, Ignatius, Hermas, Justinus de Martelaar, Melito van Sardis, Theophilus van Antiochië, Polycarp uit Smyrna, Iranaeus, Clement uit Alexandrie, Tertullian, als zowel de Muratorian Kanon en de Marcion Kanon.

1.3 Datering van de brieven in gevangenschap

Rondom de vraag van waaruit Paulus zijn brieven aan Filippi, Kolosse en Filemon schreef, bestaat grote discussie onder bijbeluitleggers. We weten dat Paulus zijn brieven aan Filippi, Kolosse en Filemon in de gevangenis schreef. Hij vermeldt dat Timotheüs bij hem is (Fp1:1; 2:19-23), noemt de aanwezigheid van een *praetorium* (1:13) en van gelovigen die deel uitmaken van het keizerlijk huis (4:22). Verder rekent met een proces tot vrijlating (Fp2:24; Fm1:22) of dood (Fp2:17).

Doordat de apostel op verschillende plaatsen gevangen zat, is onduidelijk vanwaar hij bovengenoemde brieven verzond. Een *praetorium* en christenen uit het keizerlijk huis waren aanwezig in zowel Rome (Hd28:30) als Efeze, Korinthe (18:12) en Caesarea (23:35).³ In Filippi zat Paulus slechts enkele uren vast (16:19-40). Niemand stelt zodoende dat hij zijn brieven daar schreef. Na een conflict met de joden in Jeruzalem wordt Paulus meer dan twee jaar in Caesarea gevangen gehouden (24:26). Daar beroept hij zich op de keizer, waarna hij wordt overbracht naar Rome (28:16). Uitleggers denken zodoende dat Paulus vanuit Caesarea of Rome zijn brieven schreef. Anderen voegen daar nog de plaats Efeze aan toe. We zullen deze verschillende mogelijkheden hieronder nader bekijken.

1.3.1 Efeze (54-56nC)

De kerkvader Clemens van Rome (50-97) vermeldt in zijn brief aan de christenen in Korinthe dat Paulus zeven keer in totaal keer gevangen was genomen.⁴ Dat bracht Heinrich Lisco in 1900 tot de suggestie dat Paulus in Efeze gevangen had gezet.⁵ De tegenspoed in Klein-Azië (2Ko1:8) en de gevangenschap in 2 Korinthe 11:23 verwezen daarnaar. Doordat Efeze nabij Filippi en Kolosse lag, was het gemakkelijk voor Epafroditus, Timotheüs, Onesimus en Tychicus om de apostel te bezoeken (Fp2:19,25; Ko4:7-9).⁶ Uitleggers kozen zo voor de hypothese dat Paulus zijn brieven aan Filippi, Kolosse en Filemon in Efeze schreef (54-56nC).⁷ De moeilijkheden hierbij zijn:

- (1) In deze drie brieven ontbreekt een verwijzing naar de collecte voor Paulus bezoek aan Jeruzalem (Rm15; 1Ko16; 2Ko8-9; Gl2),

³ Zie voor Efeze: Wood, 1877:7,18; McNeile, 1953:182; voor Korinthe: Dockx, 1973:238-243; en voor Caesarea: Reicke, 1970:283.

⁴ Clemens van Rome (†100), 94-96:5.6.

⁵ Lisco, 1900; Bakirtzis and Koester, 2009:52; Vgl. Brown, 1997:496; Carson, Moo, and Morris, 2005:321.

⁶ Deissmann, 1923:121-127.

⁷ Lampe, 1999:21; Bowen, 1920:112-135; Deissmann, 1923; Duncan, 1929; Ferguson, 1971:85-87; Hinshaw, 1964; Michaelis, 1925; Rowlingson, 1950:1-7.

terwijl er wel sprake is van het geld dat Paulus zelf ontvangt (vgl. Fp2:26; 4:10-20).⁸

- (2) Dat alleen Timotheüs nog bij Paulus is als hij zijn brief aan Filippi schrijft (2:19-21), komt vreemd over. In Efeze verblijven ook nog Aquila en Priscilla (Hd18:2,18; vgl. 1Ko16:19).
- (3) In Efeze hoeft Paulus niet te vrezen voor de dood (Fp1:19-20). Hij kan zich immers nog op de keizer beroepen.
- (4) Deze hypothese vindt geen ondersteuning in de Bijbel.⁹

Ook op de soms nog gehoorde alternatieve hypothese dat Paulus zijn gevangenisbrieven vanuit Korinthe schreef,¹⁰ zijn deze tegenwerpingen van toepassing. Daardoor blijven Caesarea en Rome over als schrijfplaats.

1.3.2 Caesarea (58-60nC)

In 1799 opperde Heinrich Paulus de hypothese dat Paulus vanuit Caesarea zijn gevangenisbrieven schreef.¹¹ Vanuit Kolosse was Caesarea gemakkelijker te bereiken dan Rome.¹² Dat verklaart waarom de apostel zowel Filippi als Kolosse spoedig hoopt te bezoeken (Fp2:24; Fm1:22). Ook is de waarschuwing tegen joodse dwaalleraars beter vanuit Caesarea te begrijpen (Fp3:2). In Caesarea lagen de joden op de loer om Paulus te doden, terwijl ze in Rome in vrede met de apostel omgingen (Hd28:21-29; 25:26; 26:32). De dood waarvoor Paulus in zijn brieven vreest, is dan het moordcomplot dat de joden tegen hem smeden (Hd23:12-14; 25:2-4,11; vgl. Fp2:17; 1:20).¹³ Tegelijk beseffen we dat dit gevaar niet geweken is als de apostel in Rome arriveert. Ook daar kunnen de joden hem grijpen.

Rond 60-61nC trof een ernstige aardbeving de plaatsen Kolosse, Hiërapolis en Laodicea.¹⁴ De apostel maakt daarvan geen melding. Dit kan impliceren dat Paulus zijn brieven al voor dit gebeuren aan Kolosse en Filemon schreef.¹⁵ Vanuit historisch onderzoek is echter bekend dat de schade van deze aardbeving ruim beperkt was. Er was geen grote schade

8 Hawthorne, 2004:xliv; Schmid, 1931:114.

9 Fitzmyer, 2000:10.

10 Dockx, 1973:238-243.

11 Paulus, 1799; Gevolgd door: van Bruggen, 2003:124; Vgl. van Eck, 2007:30; Spitta, 1907; Lohmeyer, 1964:3-4,15-16,40-41; Gunther, 1972:98-120; Johnson, 1956:24-26; Robinson, 1976:60-61.

12 Hawthorne, 2004:xliv.

13 Vgl. Barth and Blanke, 2000:125.

14 Eusebius van Caesarea, 339:II:154; Sibille, 600:12.280; vgl. 3:345; 5:318.

15 Ellis, 2002:245; Hemer, 1986:179-182.

voor de christenen.¹⁶ De hypothese dat Paulus zijn brieven vanuit Caesarea verzond is daarmee nog niet stevig bevestigd.

1.3.3 Rome (61-62nC)

De meeste uitleggers houden vast aan de eeuwenoude traditie dat Paulus zijn gevangenisbrieven vanuit Rome schreef.¹⁷ Sommige Griekse handschriften vermelden Rome onderaan de brief aan Filippi (B¹, 6), Kolosse (A, B¹, P) en Filemon (P, 048). Uiteindelijk blijft een definitieve keuze tussen traditie en moderne hypothesen nog steeds moeilijk. De kerkvader Origenes (185-254) schreef wat dat betreft al vroeg, met betrekking tot Paulus' brief aan Filippi:¹⁸ 'Enkel God weet vanwaar de brief aan Filippi werd verzonden.' Datzelfde geldt ook voor de overige twee brieven. Tot op heden is niet met zekerheid aan te tonen van waar Paulus deze brieven schreef.

1.4 Indeling

De nederige mens Jezus Christus als ons voorbeeld (Fp2) en daarna de verheerlijkte Christus als onze kracht (Fp3).

1. Groeten van Paulus, lofprijs en gebed (1:1-11).
2. Paulus gevangenschap, vooruitzicht en bemoediging (1:12-30).
3. Vermaning tot eenheid volgens Christus' voorbeeld (2:1-16).
4. Het voorbeeld van Paulus, Timotheüs en Epaphroditus (2:17-30).
5. Waarschuwing voor dwaalleraars (3:1-3).
6. Paulus verloochent zijn erfdeel en winst (3:4-14).
7. Vermaning tot hemelse wandel (3:15-21).
8. Vermaning tot harmonie, ondersteuning, vreugde, gebed (4:1-9).
9. Paulus' dankbaarheid voor de gift uit Filippi (4:10-20).
10. Afsluitende groet (4:21-23).

[Welke post open je het liefst als eerste: betalingen, officieel uitziende brieven, persoonlijke brieven, een liefdesbrief?](#)

¹⁶ Kramer, 1994:18.

¹⁷ O'Brien, 1982:269; MacDonald, 1997:984; Kramer, 1994:18; 2011:21; Wick, 1994:191; Buchanan, 1964:157-166; Dodd, 1967:67-128; Knox, 1939; Reicke, 1970; Schmid, 1931.

¹⁸ Genoemd in: Hawthorne, 2004:l.

2 Groeten van Paulus, lofprijs en gebed (1:1-11)

(1) Paulus en Timoteüs, slaven van Christus Jezus, aan alle heiligen in Christus Jezus die in Filippi zijn, met de opzieners en diakenen. (2) Genade zij u en vrede van God onze Vader en van de Heer Jezus Christus. (3) Ik dank mijn God, telkens als ik u gedenk, (4) altijd in elk gebed van mij voor u allen met blijdschap biddend, (5) wegens uw gemeenschap met het evangelie van de eerste dag af tot nu toe; (6) in dit vertrouwen, dat Hij die een goed werk in u begonnen is, het ook zal voltooiën tot op de dag van Christus Jezus. (7) Het is immers terecht dat ik dit van u allen denk, omdat u mij in uw hart hebt, en u allen, zowel in mijn gevangenschap als in de verdediging en bevestiging van het evangelie, mededeelgenoten bent van mijn genade. (8) Want God is mijn getuige hoezeer ik naar u allen verlang met het hart van Christus Jezus. (9) En dit bid ik, dat uw liefde nog meer en meer mag overvloeien in kennis en alle inzicht, (10) om te beproeven wat het beste is, opdat u zuiver en onberispelijk bent tegen de dag van Christus, (11) vervuld met de vrucht van de gerechtigheid die door Jezus Christus is, tot heerlijkheid en lof van God.

| 1 | Paulus en Timoteüs, slaven van Christus Jezus, aan alle heiligen in Christus Jezus die in Filippi zijn, met de opzieners en diakenen.

Elke brief in de oudheid begon met de naam van de schrijver(s) (vgl. Dn4:1). Doordat Paulus ook Timotheüs noemt, lijkt het erop dat zij beiden achter de briefinhoud staan. Paulus is echter de hoofdschrijver ervan en schrijft dan ook in de eerste persoon enkelvoud (Fp2:19-24; 3:5). Beide afzenders stellen zich voor als ‘dienstknechten’ oftewel ‘slaven’ (δοῦλος/*doulos*) die onder het gezag van Jezus de Messias staan. De verder gebruikelijke titel van Paulus als apostel ontbreekt echter, wat enkel nog gebeurt in 1-2Ts en Fm. Kennelijk had Paulus nauwe banden met de Filippiërs.

De brief aan Filippi is de enige brief waarin Paulus de opzieners en diakenen (ἐπισκόποις καὶ διακόνους/*episkopois kai diakonois*) van de gemeente noemt: ‘aan alle heiligen in Christus Jezus die in Filippi zijn, met de opzieners en diakenen’ (1:1). NBV en GNB laten vertalen διάκονος/*diakonos* hierbij niet met diakenen maar met ‘dienaren’, waardoor de lezer niet meer ziet dat het om de functie van diaken gaat. De opzieners die Paulus tevens vermeldt, noemt de latere Polycarpus (70-156) in een brief aan de gelovigen te Filippi ‘oudsten’.¹ De gemeente in Filippi kenmerkte zich zodoende als een gemeente die opzieners/oudsten en

¹ Polycarpus, *Brief aan Filippi* 6.1; 11.1.

diakenen kende. Beide functies staan in het meervoud, wat indirect de mening onderbouwt dat het in de nieuwtestamentische tijd ongebruikelijk was als slechts één persoon oudste of opziener over een gemeente was.² De gemeente in Filippi had zich sterk ontplooid in de pakweg tien jaar die er tussen haar stichting en het schrijven van deze brief in lagen.

| 2 | Genade zij u en vrede van God onze Vader en van de Heer Jezus Christus.

Vervolgens wenst de apostel de gelovige ‘genade en vrede van God onze Vader en de Heer Jezus Christus.’ En plaatst hij God de Vader en God de Zoon op hetzelfde niveau.

| 3 | Ik dank mijn God, telkens als ik u gedenk,

Paulus kon vanuit zijn persoonlijke Godsrelatie zeggen: ‘Mijn God’. Telkens als hij dacht aan de gelovigen in Filippi, dankte hij God daarvoor. Hoeveel totale tijd zou het de apostel hebben gekost om te danken en bidden voor zijn medegelovigen in Efeze (Ef1:15-23; 3:1-21), Filippi (Fp1:3-6), Tessalonica (1Ts3:10; 2Ts1:11), Rome (Rm1:8), Kolosse (Ko1:3-11), Laodicea (2:1-2) en andere plaatsen?

| 4 | altijd in elk gebed van mij voor u allen met blijdschap biddend,

Het gebedsleven van Paulus spreekt aan. Ondanks dat hij werkte als tentenmaker en als apostel een hoge taak en verantwoordelijkheid had, nam hij zich tijd om te bidden voor zijn medemensen.

| 5 | wegens uw gemeenschap met het evangelie van de eerste dag af tot nu toe;

NBG vertaalt verklarend: ‘wegens uw deelhebben aan de prediking van het evangelie’. Fp4:15 verduidelijkt dat de gemeente in Filippi Paulus financieel ondersteunde voor zijn dienst in het evangelie. Vanaf het begin was er een nauwe betrokkenheid van de Filippiërs met Paulus’ dienst (Hd16). Die betrokkenheid bleef actief bestaan tussen beide partijen. Hun hart verlangde ernaar zich in te zetten voor Gods koninkrijk.

| 6 | in dit vertrouwen, dat Hij die een goed werk in u begonnen is, het ook zal voltooien tot op de dag van Christus Jezus.

2 Vgl. Hiebert, 1983:154.

De goede werken van de Filippiërs ontstonden vanuit het goede werk dat God in hun was begonnen. Dit zien we eveneens terug bij Lydia (Hd16:14-15,40) en de gevangenisbewaker (vs33-34). God begon in hun hart een goed werk en hun reactie daarop was eveneens een goed werk.

De apostel legt hierbij de nadruk op Gods initiatief tot de christelijke levenswandel. In Gl3:3 zal hij daarnaast ook de menselijke kant ervan benadrukken. Alleen door de kracht en genade van Gods Geest is het mogelijk deze weg van Christus te gaan. God zal het goede werk dat hij in ons begon voleindigen op de dag van Jezus Christus.

| 7 | Het is immers terecht dat ik dit van u allen denk, omdat u mij in uw hart hebt, en u allen, zowel in mijn gevangenschap als in de verdediging en bevestiging van het evangelie, mededeelgenoten bent van mijn genade.

Op het ogenblik dat Paulus zijn brief aan Filippi schreef, was hij een gevangene. Hoe vreemd klonk dit op het eerste gezicht voor de Filippiërs die in het verleden van nabij mochten meemaken hoe God Paulus en Silas op krachtige wijze uit de gevangenis verlostte (vgl. Hd16:25-34).

| 8 | Want God is mijn getuige hoezeer ik naar u allen verlang met het hart van Christus Jezus.

Velen stellen dat Christus de eerste plaats in hun leven toekomt. De Heer wil echter niet alleen de eerste plaats in iemands leven innemen. Hij wil in wezen dat Hem de enige plaats toekomt. Paulus plaatste Christus op deze enige plaats. Hierdoor kon de apostel vol verlangen uitzien naar zijn medegelovigen in Filippi.

| 9 | En dit bid ik, dat uw liefde nog meer en meer mag overvloeien in kennis en alle inzicht,

Het is valt op dat Paulus niet bidt voor meer bezoekers of een groter gemeentegedouw. Prioriteit heeft voor hem op dit ogenblik de geestelijke groei van de gelovigen. Zelfs de oudste christen mag nog toenemen in dit geloof.

| 10 | om te beproeven wat het beste is, opdat u zuiver en onberispelijk bent tegen de dag van Christus,

| 11 | vervuld met de vrucht van de gerechtigheid die door Jezus Christus is, tot heerlijkheid en lof van God.

3 Paulus' gevangenschap, vooruitzichten en bemoedigingen (1:12-30)

(12) En ik wil dat u weet, broeders, dat mijn omstandigheden veeleer tot bevordering van het evangelie hebben gediend, (13) zodat in het hele pretorium en aan alle overigen duidelijk is geworden dat ik in gevangenschap ben om Christus' wil; (14) en dat de meesten van de broeders in de Heer vertrouwen hebben gekregen door mijn gevangenschap, om des te overvloediger het woord van God zonder vrees te durven spreken. (15) Wel prediken ook sommigen Christus uit afgunst en twist, maar sommigen ook met goede bedoelingen. (16) Dezen wel uit liefde, daar zij weten dat ik tot verdediging van het evangelie ben gesteld; (17) maar de anderen verkondigen Christus uit partijzucht, niet zuiver, met de bedoeling verdrukking aan mijn gevangenschap toe te voegen. (18) Wat doet het ertoe? In elk geval wordt op allerlei wijze, hetzij onder een voorwendsel, hetzij in waarheid, Christus verkondigd; en daarin verblijd ik mij, ja, zal ik mij ook verblijden. (19) Want ik weet, dat dit mij tot behoudenis zal strekken door uw gebed en de bijstand van de Geest van Jezus Christus; (20) volgens mijn reikhalzende verwachting en hoop, dat ik in geen enkel opzicht beschaamd zal worden, maar dat met alle vrijmoedigheid zoals altijd ook nu Christus wordt groot gemaakt in mijn lichaam, hetzij door het leven, hetzij door de dood. (21) Want te leven is voor mij Christus en te sterven is winst. (22) Maar moet ik blijven leven in het vlees, dan is dat voor mij de moeite waard, en wat ik moet kiezen, weet ik niet; (23) maar ik word van beide kanten gedrongen: ik verlang ernaar heen te gaan en met Christus te zijn, want dit is verreweg het beste; (24) maar in het vlees te blijven is nodiger ter wille van u. (25) En in dit vertrouwen weet ik dat ik zal blijven en bij u allen zal blijven tot uw bevordering en blijdschap van het geloof; (26) opdat uw roem nog overvloediger is in Christus Jezus door mij, doordat ik weer bij u ben. (27) Alleen, wandelt waardig het evangelie van Christus, opdat, hetzij ik kom en u zie, hetzij ik afwezig ben, ik uw omstandigheden hoor, dat u vast staat in een geest, terwijl u een van ziel meestrijdt met het geloof van het evangelie (28) en u in geen enkel opzicht door de tegenstanders laat afschrikken. Voor hen is dit een bewijs van verderf, maar voor u van behoudenis, en dat van Godswege. (29) Want u is het geschenken, ten aanzien van Christus, niet allen in Hem te geloven, maar ook voor Hem te lijden, (30) daar u dezelfde strijd hebt die u in mij hebt gezien en nu van mij hoort.

| 12 | En ik wil dat u weet, broeders, dat mijn omstandigheden veeleer tot bevordering van het evangelie hebben gediend,

Het nadrukkelijke 'ik wil dat u weet' laat zien dat er mogelijk een verkeerde gedachte bij de lezers was opgekomen die correctie behoefde.

De combinatie 'broeders in de Heer' komt verder niet voor; daarentegen komt 'vertrouwen in' enkele malen voor (Gl5:10; Fp2:24; 3:3,4; 2Th3:4).

Zou juist door zijn gevangenschap de prediking van het evangelie niet in ernstige mate worden belemmerd? In plaats van ‘bevordering’ kan men beter ‘vordering’, ‘voortgang’ vertalen, het evangelie wordt niet bevorderd, maar vordert zelf, gaat zelf voort.

| 13 | zodat in het hele pretorium en aan alle overigen duidelijk is geworden dat ik in gevangenschap ben om Christus' wil;

In zijn omstandigheden kreeg Paulus de mogelijkheid het evangelie aan het hele pretorium te verkondigen (vgl. 4:22). Dat zou veel moeilijker voor hem zijn als hij als een vrije verkondiger rondtrok. Een pretorium bevond zich niet alleen in Rome, maar ook in andere steden, zoals Jeruzalem (Mt27:27; Jh18:23,33; 19:9) en Caesarea (Hd23:35).

| 14 | en dat de meesten van de broeders in de Heer vertrouwen hebben gekregen door mijn gevangenschap, om des te overvloediger het woord van God zonder vrees te durven spreken.

| 15 | Wel prediken ook sommigen Christus uit afgunst en twist, maar sommigen ook met goede bedoelingen.

| 16 | Dezen wel uit liefde, daar zij weten dat ik tot verdediging van het evangelie ben gesteld;

Prediken benadrukt de externe, hoorbare kant van de boodschap, terwijl verkondigen meer het accent legt op de inhoud ervan.

| 17 | maar de anderen verkondigen Christus uit partijzucht, niet zuiver, met de bedoeling verdrukking aan mijn gevangenschap toe te voegen.

Voor de lezers in Filippi moet het wel vreemd zijn geweest, dat hun prediker nu in zijn eigen land gevangen zit.

| 18 | Wat doet het ertoe? In elk geval wordt op allerlei wijze, hetzij onder een voorwendsel, hetzij in waarheid, Christus verkondigd; en daarin verblijd ik mij, ja, zal ik mij ook verblijden.

| 19 | Want ik weet, dat dit mij tot behoudenis zal strekken door uw gebed en de bijstand van de Geest van Jezus Christus;

Paulus sluit aan bij de woorden in Jb13:16a: ‘Ja, dit zal zelfs mijn redding worden’. Hij hoopt dat zijn leven een positieve groei mag kennen

in het geloof, zodat hij uiteindelijk onbeschaamd voor menselijke rechters en God mag staan.¹ Tegelijk is het goed mogelijk dat de apostel bij de redding ook aan zijn eigen persoonlijke vrijlating dacht.²

De apostel spoort de Filippiërs verder aan om voor hem te bidden. Zij zagen het gebed vanuit het juiste perspectief als noodzakelijk voor Gods volk en niet enkel als een privilege voor hen die veel tijd hadden. Het gebed van de gelovigen voor de apostel staat zelfs voor de bijstand van Christus' Geest in dit vers. Het gebed van medegelovigen is niet te onderschatten in moeilijke tijden.

| 20 | volgens mijn reikhalzende verwachting en hoop, dat ik in geen enkel opzicht beschaamd zal worden, maar dat met alle vrijmoedigheid zoals altijd ook nu Christus wordt groot gemaakt in mijn lichaam, hetzij door het leven, hetzij door de dood.

De Heer Jezus zal terugkomen om ons te verlossen van de vijand. Hij zal komen en de hele aarde en hemel vernieuwen, zodat ze bevrijd wordt van alle kwade machten. De gelovige bevindt zich tussen zijn bekering en dit moment in. Hij loopt als een sportman op het doel af dat God voor hem bereid heeft gelegd.

| 21 | Want te leven is voor mij Christus en te sterven is winst.

Vele mensen hebben zich de vraag gesteld of ze bereid waren voor Christus te sterven. Maar de vraag die korter bij dit vers komt is: 'Ben ik bereid om mijn eigen "ik" te laten sterven en voor Christus te leven?' Er zijn veel mooie dingen waarvan de gelovigen in dit leven kunnen genieten. Toch zullen ze dat als nihil zien als ze het vergelijken met de Persoon van Jezus Christus.

| 22 | Maar moet ik blijven leven in het vlees, dan is dat voor mij de moeite waard, en wat ik moet kiezen, weet ik niet;

Maar als het mijn lot is te blijven leven in het vlees, dan zal mijn arbeid vrucht voortbrengen; en dus weet ik niet wat ik moet kiezen.

'Heer ik vraag niet voor gezondheid of ziekte, leven of dood.
Ik vraag U, mijn gezondheid of ziekte, leven of dood
te gebruiken voor Uw eer en mijn heil.

¹ Kent, 1978:114.

² Kennedy, 1979:426-427.

U alleen, weet wat ik nodig heb.
 U bent de Heer; doe wat U wil!
 Geef mij, neem mij!

Heer, ik weet, dat ik slechts één ding weet:
 Het is goed voor mij om U te volgen,
 en het is schadelijk voor mij om U te weerstaan.

Ik weet niet wat nuttig voor mij is: gezondheid of ziekte,
 rijkdom of armoede,
 en evenzo is het met alles van deze wereld.
 Deze keuze gaan boven het vermogen uit van mensen en
 engelen.

Wat voor mij nuttig of schadelijk is, blijft mij verborgen.

Hij is uw geheim.

Ik wil het niet doorgronden. Ik wil enkel aanbidden.’

(Blaise Pascal, 1623-1662).

| 23 | maar ik word van beide kanten gedrongen: ik verlang ernaar heen te gaan en met Christus te zijn, want dit is verreweg het beste;

Dit is een van de duidelijkste uitspraken over het leven na dit leven. Het is de taal van de relatie. Hoffmann noemt het ‘de zekerheid dat de dood niet scheiding van Christus, maar de gemeenschap met Hem brengt.’³ Paulus zegt hier niets over een zielelaap of een vagevuur; ‘met Christus’ spreekt van volle, bewuste levensgemeenschap met Christus (Rm8:32; 2Ko13:4; Ko3:3,4). Calvin bestreed Luthers gedachte over de zielelaap meteen al in het eerste theologische werk dat van zijn hand verscheen.⁴ Na aanleiding van Fp1:23 zegt hij:⁵ ‘Wanneer de apostel begeert ontbonden te worden en met Christus te zijn, denken zij dan dat hij slapen wil, om door geen verlangen naar Christus meer ingenomen te worden?’

Hoe sterk is ons besef van wat leven voor ons betekent? Arbeiders zagen het in het verleden als hun grootste plezier om thuis met hun duiven, konijnen of volkstuin bezig te zijn. Anderen genoten van een stevige sigaar en hedendaagse krant na hun werk. De hoogleraar was tevreden als zijn studenten baat hadden aan zijn onderwijs en de predikant als zijn preken in de harten van de mensen terecht kwamen. Allemaal goede zaken. Maar wat was nu de kern van hun leven? Wat is de kern van ons leven? De Zwitserse theoloog Karl Barth besefte dat maar al te goed en

³ Hoffmann, 1966:295.

⁴ Balke, 1973:23–36.

⁵ Balke, 2001:39–40.

sprak met een verrukkelijke zelfspot: ‘Wat zullen de engelen in de hemel toch moeten lachen, wanneer ze tegen elkaar zeggen: “Daar komt die ouwe Karl Barth weer met zijn handkar vol dogmatieken!”⁶

- | 24 | **maar in het vlees te blijven is nodiger ter wille van u.**

- | 25 | **En in dit vertrouwen weet ik dat ik zal blijven en bij u allen zal blijven tot uw bevordering en blijdschap van het geloof;**
Welk een vertrouwen is dit voor de apostel die in de gevangenis zit.

- | 26 | **opdat uw roem nog overvloediger is in Christus Jezus door mij, doordat ik weer bij u ben.**

- | 27 | **Alleen, wandelt waardig het evangelie van Christus, opdat, hetzij ik kom en u zie, hetzij ik afwezig ben, ik uw omstandigheden hoor, dat u vast staat in een geest, terwijl u een van ziel meestrijdt met het geloof van het evangelie**
Eenheid is zeer belangrijk voor een geestelijk gevecht. Trouw aan de Heer en zijn volk mag niet vergeleken worden met een mixer waarbij de ingrediënten worden gemengd. Trouw lijkt meer op een leger dat weet waar de vijand is, wie de bevelhebber is en dat schouder aan schouder staat met slechts één doel voor ogen: overwinning.

- | 28 | **en u in geen enkel opzicht door de tegenstanders laat afschrikken. Voor hen is dit een bewijs van verderf, maar voor u van behoudenis, en dat van Godswege.**
Waarschijnlijk doelt Paulus op de heidense Romeinse overheid: hijzelf zit in Rome gevangen, en zij wonen als christenen in een Romeinse kolonie.

- | 29 | **Want u is het geschonken, ten aanzien van Christus, niet allen in Hem te geloven, maar ook voor Hem te lijden,**

- | 30 | **daar u dezelfde strijd hebt die u in mij hebt gezien en nu van mij hoort.**

Vragen

| [Wat doe je als een slechte dag hebt gehad?](#)

6 Overduin, 1941:70.

Op welke manier kan Paulus beoordelen of een gebeurtenis slecht of goed is?

Welke argumenten noemt Paulus voor zijn verkondiging?

Wat zou er voor jezelf moeten veranderen om te kunnen zeggen: 'Jezus is voor mij "leven"'?

4 Vermaning tot eenheid volgens het voorbeeld van Christus (2:1-16)

(1) Als er dan enige vertroosting in Christus, als er enige troost van de liefde, als er enige gemeenschap van de Geest, als er enige genegenheid en ontferming is, (2) maakt dan mijn blijdschap volkomen door hetzelfde te bedenken, terwijl u dezelfde liefde hebt, eenstemmig bent, het ene bedenkt. (3) Doet niets uit partijzucht of uit ijdele roem, maar laat elk in nederigheid de ander uitnemender achten dan zichzelf; (4) laat ieder niet alleen op zijn eigen belangen, maar ieder ook op die van anderen zien. (5) Want laat die gezindheid in u zijn die ook in Christus Jezus was, (6) die in de gestalte van God zijnde het geen roof geacht heeft God gelijk te zijn, (7) maar zichzelf ontledigd heeft, de gestalte van een slaaf aannemend, de mensen gelijk wordend. (8) En uiterlijk als een mens bevonden heeft Hij zichzelf vernederd, gehoorzaam wordend tot de dood, ja, tot de kruisdood. (9) Daarom heeft God Hem ook uitermate verhoogd en Hem de naam geschonken die boven alle naam is, (10) opdat in de naam van Jezus elke knie zich buigt van hen die in de hemel en die op de aarde en die in de onderwereld zijn, (11) en elke tong belijdt dat Jezus Christus Heer is, tot heerlijkheid van God de Vader. (12) Daarom, mijn geliefden, zoals u altijd gehoorzaamd hebt, niet alleen zoals in mijn aanwezigheid, maar nu veel meer in mijn afwezigheid, bewerk uw eigen behoudenis met vrees en beven; (13) want het is God die in u werkt, zowel het willen als het werken, om zijn welbehagen. (14) Doet alles zonder mopperen en tegenspreken, (15) opdat u onberispelijk en rein bent, onbesproken kinderen van God temidden van een krom en verdraaid geslacht, waaronder u schijnt als lichten in de wereld, (16) terwijl u het woord van het leven vertoont, mij tot roem tegen de dag van Christus, dat ik niet tevergeefs gelopen of tevergeefs gearbeid heb.

Paulus' lofzang over de Messias staat centraal in deze brief. Zij die Christus predikten uit afgunst en eigen belang (1:15-17) dienden de gezindheid van Christus evengoed na te volgen als zij die in de gemeente zich hadden beroepen op het judaïsme (3:2-11) of hadden gepleit voor meer 'vrijheid' (3:17-20). De hele gemeente diende zich er door te laten beïnvloeden in haar wandel (3:12-16) en onderlinge twisten bij te leggen (4:1-9). De christenen in Filippi dienden op deze wijze een gezond evenwicht te vinden tussen de verheerlijkte Christus en de dienende Christus in hun leven.

De gelovigen die de tekst uit Fp2:6-11 zongen, beseften dat ze zouden leven in een vernieuwde schepping waarin alle kwade machten afwezig zouden zijn. Ze wisten dat Christus de machten, krachten en overheden van het kwaad had overwonnen en de Hij triomfator was.

- | 1 |** Als er dan enige vertroosting in Christus, als er enige troost van de liefde, als er enige gemeenschap van de Geest, als er enige genegenheid en ontferming is,
- | 2 |** maakt dan mijn blijdschap volkomen door hetzelfde te bedenken, terwijl u dezelfde liefde hebt, eenstemmig bent, het ene bedenkt.
- | 3 |** Doet niets uit partijzucht of uit ijdele roem, maar laat elk in nederigheid de ander uitnemender achten dan zichzelf;
- Zelfs in de bediening kunnen we mensen gebruiken om te verkrijgen wat we willen, terwijl we eigenlijk anderen moeten helpen zodat zij ontvangen wat ze nodig hebben. 'Ware dienaars van God helpen anderen, of het hen voordelig uitvalt of niet.'¹
- | 4 |** laat ieder niet alleen op zijn eigen belangen, maar ieder ook op die van anderen zien.
- | 5 |** Want laat die gezindheid in u zijn die ook in Christus Jezus was,

Nadat de apostel gedacht heeft aan de omgang van de gemeenteleden met elkaar (vs3-4), laat hij zijn toehoorders meteen terugdenken aan de gezindheid van de Heer Jezus.² Dat wil zeggen de geest, die Christus leidde om zich steeds verder te vernederen. Het lijkt erop dat op het ogenblik dat Paulus de kwestie van de nederigheid aansnijdt, Hij Christus moet invoeren. 'Bestudeer Christus', zegt de apostel als het ware. Leef dicht bij Hem en je zult willen opgroeien naar zijn gelijkenis. In al zijn genade en zachtmoedigheid. De christologie van het Nieuwe Testament is bondig weergegeven in Fp2:5-11. Maar laat niemand denken dat je met een goede christologie je knieën al gebogen hebt voor God de Heer. Want het kennen van deze God betekent dat de gezindheid van Christus Jezus jouw gezindheid is! Dat gaat de apostel nu uitvoerig bespreken.

De apostel wenst zijn toehoorders toe dat deze zelfde gezindheid die in Christus was, ook bij hen aanwezig dient te zijn. Christen zijn is nooit een ideologie die lekker ligt. Het belijden van de Heer ontwricht je. Christen ben je daarom met vreze en beven. Vanuit dit perspectief wordt de menswording van Christus een voorbeeld voor hoe de gelovige als mens dienen te leven. Als de Messias nooit mens zou zijn geworden zouden we zelfs kunnen stellen dat de mens niet in staat was Gods wet te vervullen.

¹ Wiersbe, 2003:19.

² Ouweneel, 1984:42.

| 6 | die in de gestalte van God zijnde het geen roof geacht heeft God gelijk te zijn,

Veel uitleggers hebben de gedachte van Lohmeyer overgenomen en in Fp2:6-11 een loflied uit de vroegere christelijke gemeente gezien.³ Binnen de theologie wordt de pre-incarnatie, vernedering en verhoging die in dit lied bezongen wordt, aangeduid met de term: *status duplex*.

De uitdrukking dat Christus ‘in de gestalte van God’ is, betekent niet dat Hij lijkt op God. Het Griekse *morphé* dat de schrijver toepast, betekent veelmeer dat Christus gelijk aan God is.⁴ Juist voor het lijken op iets gebruikt het Grieks het woord *schema*. *Morphé* verandert niet, *schema* verandert wel. Het is belangrijk dit te benadrukken omdat er in de geschiedenis meermaals beweert is dat Christus niet meer God was tijdens zijn leven als mens. De Bijbel leert dat niet. Christus blijft gelijk aan God zoals wij gelijk aan het beeld ‘mens’ blijven (Gr. *morfé*), maar de manier waarop Hij en wij aan de wereld rondom ons verschijnen (bijvoorbeeld als kind, volwassene, oude van dagen) verschilt (Gr. *schema*). Voor Paulus, een jood die getraind is in de joodse theologie is deze uitspraak verbazingwekkend. Hij erkent de godheid van Christus zonder te kort te doen aan de eenheid van God.

Christus is gelijk aan God en blijft dat ook in in zijn menswording. Hij heeft dit gelijk zijn aan God niet beschouwd als een roof, of anders geformuleerd: als iets dat Hij tot eigen voordeel wilde uitbuiten.⁵ Hij nam vrijwillig de ‘gestalte’ van een dienstknecht aan. Vijf etappen van de vernedering worden in Fp2 beschreven: (1) Hij heeft zichzelf ontledigd; (2) Hij heeft de gestalte van een dienstknecht aangenomen; (3) Hij is aan de mensen gelijk geworden; (4) Hij heeft zichzelf vernederd; en (5) Hij is gehoorzaam geweest tot de dood van het kruis.

Als we de zelfverheerlijking van de koning van Babel (waarin velen een beeld van de satan zien) in Js14 hiermee vergelijken, vinden we een duidelijk contrast tussen deze beiden: (1) ‘Ik zal ten hemel opklimmen’ (vs13); ‘Ik zal mijn troon boven de sterren Gods verhogen’ (vs13); ‘Ik zal mij zetten op de berg van de samenkomst’ (vs13); ‘Ik zal boven de hoogten van de wolken klimmen’ (vs14); ‘Ik zal de Allerhoogste gelijk worden’ (vs14).

| 7 | maar zichzelf ontledigd heeft, de gestalte van een slaaf aannemend, de mensen gelijk wordend.

3 Lohmeyer, 1961.

4 Lightfoot, 1953:127–133; Fuller, 1965:235; Morris, 1958; Feinberg, 1980:21–46.

5 van Genderen and Velema, 1992:431.

Christus heeft zichzelf ontledigd (Gr. *kenosis*). Dat is iets anders dan het vernederen in vs8. Terwijl het ‘vernederen’ betrekking heeft op de aardse weg van de gehoorzaamheid, wijst het ‘ontledigen’ op God de Zoon die een menselijke dienstknecht werd.⁶ Dat betekent natuurlijk niet dat Christus niet meer God was bij zijn menswording. Dat laatste wordt wel beweerd door zogenaamde kenoticisme dat leerde dat Christus eerst God, dan mens en dan weer God was.⁷ Christus zou dan bepaalde goddelijke attributen (bijv. zijn almacht, alwetendheid of alomtegenwoordigheid) hebben afgelegd. Deze leer gaat echter in tegen het getuigenis van de Schrift omdat de Zoon van God bij deze voorstelling een ander wordt dan Hij is.

De uitdrukking ‘ontledigen’ betekent veelmeer: ‘Hij heeft zijn grootheid opgegeven’ (GNB), ‘Hij deed er afstand van’ (NBV).⁸ Hij koos ervoor om niet op aarde te verschijnen in al de heerlijkheid en majesteit van God, maar als slaaf. Zijn goddelijkheid bleef Hij behouden, maar aan zijn goddelijke manifestatie klampte Hij zich niet vast. Hij ontledigde zich ervan (vgl. 2Ko8:9).

De chinees Lough Fook verlangde ernaar om zijn landgenoten die als slaven in de Afrikaanse mijnen werkten bekend te maken met het evangelie. Een moeilijkheid hierbij was hoe hij toegang tot hen kreeg? Zijn oplossing was om zichzelf als slaaf voor vijf jaar te verkopen. Hij kwam daardoor naar het destijds Demerary, waar hij in de mijnen werkte. Tijdens zijn werk, vertelde hij zijn medeslaven over God. Voordat Lough Fook stierf waren er meer dan tweehonderd van hen tot geloof gekomen. Door het bijna onmogelijke te doen en zelf slaaf te worden liet Lough Fook zich op die wijze gebruiken als een krachtig instrument in Gods hand.⁹

Tegenover de gestalte van God staat zo de gestalte van een dienstknecht, een slaaf. Dat is een extra vernedering. Zoals Adam door ongehoorzaamheid werd gekenmerkt, wordt Christus gekenmerkt door gehoorzaamheid. Hij ging de onderste weg door mens te worden en de taak van een knecht op zich te nemen.¹⁰ Zijn hele leven lang was Hij het

6 Pannenberg, 1993:II:419.

7 Mackintosh, 1912:463–490; Kennedy, 1979:437; Ouweneel, 2007:325.

8 Matter, 1965:48–49; Wuest, 1942:64–65; Kent, 1978:123, 127; Kramer, 1996:71,74; van Genderen and Velema, 1992:430.

9 Gane, 2004:74.

10 Cullmann, 1958:182.

slachtoffer van de schending van mensenrechten. Hij werd een vluchtelingenbaby in Egypte, een profeet zonder enig aanzien in zijn eigen land en de Messias die door het godsdienstig establishment verworpen werd. Hij werd een gevangene omwille van zijn geweten en weigerde compromissen te sluiten om zijn vrijheid te verkrijgen. Hij werd vals beschuldigd, onrechtmatig veroordeeld, wreed gemarteld en uiteindelijk gekruisigd. En tijdens dit hele proces weigerde Hij zich te verdedigen of op zijn rechten te staan, opdat Hij door zijn zelfopoffering anderen zou dienen.

| 8 | En uiterlijk als een mens bevonden heeft Hij zichzelf vernederd, gehoorzaam wordend tot de dood, ja, tot de kruisdood.

Christus werd gelijk aan de gedaante van een mens. Het gebruik van het Grieks *schema*, betekent niet dat zijn menszijn op een bepaald moment ophoudt – Hij is immers een dienstknecht geworden (*Gr. morfé*) – maar dat de mensen enkel zijn *schema* van het menszijn waarnamen. Ze zagen in Hem enkel een mens. Zo sterk vernederde Hij zichzelf en was gehoorzaam tot de dood aan het kruis. Juist dit kruis vormde het hoogtepunt van Christus' gehoorzaamheid. Het betekende voor de nieuwtestamentische gelovige hetzelfde als de galg of de elektrische stoel voor ons vandaag betekent.

Wij dalen er in de dood af door de zonde. Christus door genade. Wij door ongehoorzaamheid. Christus door gehoorzaamheid. Vanaf de eerste stap, die wij doen, houdt Hij zich met ons bezig, totdat Hij ons daar gebracht heeft waar Hijzelf is.

| 9 | Daarom heeft God Hem ook uitermate verhoogd en Hem de naam geschonken die boven alle naam is,

Nadat Paulus schreef over hetgeen Christus deed, schrijft hij nu over dat wat God daarna deed. Op de vernedering volgde de verhoging. De Zoon ontving een nieuwe functie binnen de Godheid. Hij ontving de titel van Heer over de schepping.¹¹ God schonk Hem de naam die boven alle naam is. Een naam is hierbij meer dan een etiket.

Als je op iemand verliefd bent, dan spreek je zijn of haar naam niet zomaar uit, maar dan zie je iemand voor je die van alles in

11 Ibid., 185.

jou losmaakt. Het noemen van een naam is dus meer dan het tot klinken brengen van een lettercombinatie.

God schonk Jezus Christus bij zijn verhoging een naam die boven alle andere namen staat. Hij werd de Heer over de schepping. Daarmee bedoelen we niet te zeggen dat Christus pas na deze verhoging God werd (vgl. immers vs6-7). Het gaat niet om een adoptieer in Fp2. Het gaat om de verhoging van Christus die boven datgene uitging van wat de Zoon tot op dat moment had (vgl. Hd2:36; Rm1:4). Adam had door de ongehoorzaamheid zijn relatie met God verbroken. Christus, de tweede Adam, heeft door zijn gehoorzaamheid teruggewonnen van wat Adam verloren had en daar nog diverse zegeningen aan toegevoegd.

Bij de naam kan gedacht worden aan de Naam die niemand kent dan de Heer zelf (Op19:12). Dat deze naam niet Jezus is, volgt ook daaruit dat in de LXX Jozua deze zelfde naam droeg.

Het Griekse *huper-upsoun* betekent meer dan enkel 'verhogen'. Het betekent dat men meer doet dan verhogen, vandaar dat we vertalen 'uitermate verhoogd'.

| 10 | opdat in de naam van Jezus elke knie zich buigt van hen die in de hemel en die op de aarde en die in de onderwereld zijn,

Paulus citeert een gedeelte uit de profeet Jesaja die daar toegepast wordt op Jahweh (Js45:21-23). Het woord 'onderaards' komt in het Nieuwe Testament alleen hier voor. Hiermee worden degene bedoelt die in de verdoemenis terecht gekomen zijn (Lc16:23.28; Op20:13). Het is opmerkelijk dat ook deze de Here Jezus zullen prijzen, voor Zijn gerechtigheid. Waarschijnlijk zal dit alleen gebeuren door het feit dat zij in deze plaats zijn, want daardoor wordt de gerechtigheid van Christus openbaar. Het is daarom dan ook niet verwonderlijk dat we de lofzeggingen over de Here God op alle plaatsen zullen horen en zien want 'wie zou U niet vrezen, Heere, en Uw Naam niet verheerlijken? Want Gij zijt alleen heilig; want alle volken zullen komen, en voor U aanbidden; want Uw oordelen zijn openbaar geworden' (Jh5:22-23; Op 5:13; 15:3; 19:1; 16:7).

| 11 | en elke tong belijdt dat Jezus Christus Heer is, tot heerlijkheid van God de Vader.

| 12 | Daarom, mijn geliefden, zoals u altijd gehoorzaamd hebt, niet alleen zoals in mijn aanwezigheid, maar nu veel meer in mijn afwezigheid, bewerkt uw eigen behoudenis met vrees en beven;

We mogen niet denken dat genade en daden elkaar tegenpolen zijn. Het is niet zo dat iemand die onder de genade leeft zich niet meer hoeft in te spannen. Geloof vordert daden. Meermaals in het Nieuwe Testament wordt duidelijk dat God ons alles heeft gegeven om ons in te spannen en datgene te doen wat naar vrede leidt. Ons leven moet bruikbaar worden iedere dag in de week. Bij deze uitspraak gaat het dan ook niet om dat wat we zelf moeten doen, om lichamelijke activiteit, maar om dat waardoor God door ons kan werken.

| 13 | want het is God die in u werkt, zowel het willen als het werken, om zijn welbehagen.

God wil niet dat we Hem dienen door ‘imitatie’, Hij wil dat we het doen door ‘incarnatie’. Hier vinden we het Griekse woord *energeó*, waar ons Nederlandse woord ‘energie’ vanaf geleid is.

| 14 | Doet alles zonder mopperen en tegenspreken,

God wil niet dat we Hem dienen door ‘imitatie’, Hij wil dat we het doen door ‘incarnatie’.

| 15 | opdat u onberispelijk en rein bent, onbesproken kinderen van God temidden van een krom en verdraaid geslacht, waaronder u schijnt als lichten in de wereld,

Het evangelie is niet bedoeld om jezelf in de schijnwerpers te zetten, maar om anderen de weg te wijzen. Christenen zijn uitblinkers als ze het verkondigde woord in de praktijk van alledag uitleven. Ze houden Christus omhoog, zoals iemand een fakkel omhoog houdt. In hun leven willen ze dat uiten wat Hij was.

Hij was onbesproken te midden van een krom en verdraaid geslacht. Toen Hij op aarde was, was Hij het licht van de wereld. Hij vertoonde het Woord van het Leven. Hij was zelf dit Woord. Al deze bijzonderheden zijn openbaringen van de kracht van de Geest van God in ons en stellen het leven van Christus voor in de wereld.

De gelovigen mogen deze heerlijkheid van Christus laten schijnen in de donkere wereld rondom hen. Wie steeds bij de Heer zijn licht opsteekt, heeft geen gebrek aan uitstraling. Zij zijn allemaal als sterren, maar toch ook verschillend. De ene ster is nauwelijks zichtbaar en de andere ster straalt in volle kracht. De apostel Paulus schrijft zodoende: ‘De zon heeft een andere schittering dan de maan, de maan weer een andere dan de sterren, en de sterren onderling verschillen ook in schittering’ (1Ko15:41).

Zo breidt de lichtkring zich gaandeweg uit. Zonder deze voorlichting heeft de christelijke gemeente geen werfkracht.

| 16 | terwijl u het woord van het leven vertoont, mij tot roem tegen de dag van Christus, dat ik niet tevergeefs gelopen of tevergeefs gearbeid heb.

Hoe is het mogelijk om in een groep mensen die geen natuurlijke relatie met elkaar hebben eensgezind te zijn?

Welk praktische werk doe je het minst graag?

Wat is er in de gemeente te Filippi mis?

Welke verschillen bestaan er tussen Fp2 en het 'succes' dat we dikwijls in reclames vinden?

Welke praktische vermaningen en vertroostingën kun je in dit tekstgedeelte vinden?

Hoe sterk 'schijn' je in je omgeving?

5 Het voorbeeld van Paulus, Timotheüs en Epaphroditus (2:17-30)

Hoewel Paulus nieuwigheden over zijn medewerkers gebruikelijk aan het einde van zijn brief plaatst, zet hij dat nu nagenoeg in het centrum van deze brief. Zij zijn een voorbeeld voor het wandelen in de voetsporen van Jezus Christus.

5.1 Het voorbeeld van Paulus (2:17-18)

(17) Maar ook al word ik als een drankoffer uitgegoten over de offerande en bediening van uw geloof, dan verblijd ik mij, en ik verblijd mij met u allen. (18) En u evenzo, verblijdt u, en verblijdt u met mij.

| 17 | Maar ook al word ik als een drankoffer uitgegoten over de offerande en bediening van uw geloof, dan verblijd ik mij, en ik verblijd mij met u allen.

Paulus geeft door deze woorden zelf het voorbeeld van hoe een christen in de dienst van God zich dient te stellen. Een plengoffer stond meestal niet op zichzelf, maar werd altijd gebracht in combinatie met een ander offer, en wel een brand- en/of een spijsoffer. Aan dit offer werd een hoeveelheid vloeistof (meestal wijn) aangepast, daardoor ontstond het woord 'drankoffer' (Ex29:40,41; 30:9; Lv23:13; Nm6:15,17; 15:1-11; 28; 29; Ea7:17; 1Kr29:21; 2Kr29:35).

| 18 | En u evenzo, verblijdt u, en verblijdt u met mij.

5.2 Het voorbeeld van Timotheüs (2:19-24)

(19) Maar ik hoop in de Heer Jezus Timotheüs spoedig naar u toe te zenden, opdat ook ik welgemoed mag zijn als ik uw omstandigheden weet. (20) Want ik heb niemand van gelijke gezindheid als hij, die zo trouw uw belangen zal behartigen. (21) want allen zoeken hun eigen belang, niet dat van Jezus Christus. (22) En u kent zijn beproefdheid, dat hij, zoals een kind zijn vader, met mij in het evangelie heeft gediend. (23) Hem nu hoop ik onmiddellijk te zenden, zodra ik mijn omstandigheden heb overzien. (24) Maar ik vertrouw in de Heer, dat ik ook zelf spoedig zal komen.

| 19 | Maar ik hoop in de Heer Jezus Timotheüs spoedig naar u toe te zenden, opdat ook ik welgemoed mag zijn als ik uw omstandigheden weet.

Doordat het onduidelijk is waar Paulus gevangen zat, toen hij deze brief schreef, zijn er verschillende verklaringen mogelijk voor dit vers. Als Paulus in Efeze gevangen zat, was de reis voor Timotheüs kort en zou deze te vinden zijn in Handelingen 19:22.

| 20 | Want ik heb niemand van gelijke gezindheid als hij, die zo trouw uw belangen zal behartigen,

Door op deze manier over Timotheüs te spreken, klaagt de apostel de rivaliteit en de eigengerechtigheid aan die er onder sommige werkers in Gods koninkrijk plaatsvond (1:15-17).

| 21 | want allen zoeken hun eigen belang, niet dat van Jezus Christus.

[Houd je ervan om anderen te bemoedigen en te loven of vind je dit moeilijk?](#)

| 22 | En u kent zijn beproefdheid, dat hij, zoals een kind zijn vader, met mij in het evangelie heeft gediend.

| 23 | Hem nu hoop ik onmiddellijk te zenden, zodra ik mijn omstandigheden heb overzien.

Paulus wilde nog even wachten met het zenden van Timotheüs, totdat hij duidelijkheid van keizer Nero over zijn eigen toestand in de gevangenis zou ontvangen.¹

| 24 | Maar ik vertrouw in de Heer, dat ik ook zelf spoedig zal komen.

5.3 Het voorbeeld van Epafroditus (2:25-30)

(25) Maar ik vond het nodig Epafroditus, mijn broeder en medearbeider en medestrijder, maar jullie apostel en bedienaar in mijn behoefte, naar jullie toe te zenden, (26) daar hij zeer naar jullie allen verlangde en verontrust was omdat jullie hadden gehoord dat hij ziek was. (27) Want hij is ook ziek geweest, de dood nabij, maar God heeft zich over Hem erbarmd, en niet alleen over hem maar ook over mij, opdat ik niet droefheid op droefheid had. (28) Daarom heb ik hem met des te meer spoed gezonden, opdat jullie, als jullie hem zien, je weer verblijden en ik minder bedroefd ben. (29) Ontvangt hem dan in de Heer met alle blijdschap en houdt

¹ Ouweneel, 1984:56.

zulke mannen in ere; (30) want om het werk van Christus is hij de dood nabij gekomen, doordat hij zijn leven risico's nam om aan te vullen wat aan jullie dienstbetoon tegenover mij ontbrak.

Paulus geeft de gemeente in Filippi nog een derde voorbeeld in de persoon van Epafroditus. Normaal kiest de apostel er meestal voor om zijn medewerkers aan het einde van zijn brieven te vermelden. In deze brief doet hij dat niet. Zijn medewerkers mogen inspirerende voorbeelden zijn voor de christenen in Filippi in de manier van hoe men zichzelf voor de ander opoffert. Paulus beantwoordt door deze gegevens over Epafroditus al meteen de vraag waarom hij zolang weg bleef. De gemeente had hem met een grote som geld op pad gestuurd en langere tijd niets meer van hen gehoord. Het is begrijpelijk dat de gemeente zich afvroeg wat er gebeurd was.

Over Epafroditus vernemen we alleen iets in de brief van Paulus aan Filippi. Epafroditus' naam betekent 'charmant' en is afgeleid van de godin Afrodite, de godin van de liefde, schoonheid en vruchtbaarheid. Ondanks deze achtergrond van zijn naam nam Epafroditus geen andere 'christelijke' naam aan. Zijn naam komt verder ook in kortere vorm ('Epafras') voor in de brieven aan Kolosse en Filemon (Ko4:12; Fm1:23). Het gaat hierbij om twee verschillende personen. Epafroditus is afkomstig uit Filippi (Fp2:25) en Epafras komt uit Kolosse.

| 25 | Maar ik vond het nodig Epafroditus, mijn broeder en medearbeider en medestrijder, maar jullie apostel en bedienaar in mijn behoefte, naar jullie toe te zenden,

Paulus kiest er voor om zijn broer, medearbeider en medestrijder Epafroditus naar Filippi terug te zenden. Deze drie aanduidingen vinden we ook in de brief aan Filemon, die de apostel in dezelfde tijd schreef (1:1-2).

De term 'broer' duidt op de nabije relatie die er tussen de apostel en Epafroditus bestond. Het gaat om meer dan slechts een synoniem voor 'christen'.² 'Medestrijder' is een militaire term en duidt op de strijdvaardige inzet die Epafroditus aan de dag bracht voor het getuigenis van Christus (vgl. Fp1:27-28).³ Hoewel Paulus en Epafroditus geen soldaten waren, streden ze met heel hun hart voor het evangelie. In die strijd werd Epafroditus door een ernstige kwaal getroffen (vs26,30).

2 O'Brien, 1991:330; Contra: Hendriksen, 1981:139.
 3 Hawthorne, 2004:163; O'Brien, 1991:331; Loh and Nida, 1983:83.

In Filippi stond Epafroditus bekend als hun ‘apostel’ (ἀπόστολος) en ‘bedienaar’ (λειτουργός) die Paulus ondersteunde. Λειτουργός gebruikt de Septuaginta normaal voor de priesters uit de stam van Levi.⁴ Hoewel Epafroditus uit de volken kwam, beseftte hij dat God verlangde vanaf het begin ernaar verlangde dat alle volken een koninklijke priestergeslacht voor hem waren. Op die manier kon de apostel Paulus schrijven dat deze priester uit Filippi een ‘offergave’ (θυσία) voor hem had meegebracht (Fp4:18). Peter O’Brien stelt zich hierbij de vraag of dit het enige doel was van Epafroditus’ zending.⁵ Uitdrukkingen als ‘broer’, ‘medegelovige’, ‘medestrijder’, ‘apostel’ en ‘bedienaar’ laten vermoeden dat Epafroditus ook meewerkte in de verkondiging van het evangelie. Epafroditus is niet alleen met Paulus als broer verbonden, maar zijn collega in het werk om het evangelie. Daarnaast is hij een medestrijder in het gevecht voor het evangelie.⁶

De apostel zou nu Epafroditus terugzenden naar Filippi. Wellicht dat hij dan ook deze brief aan Filippi met Epafroditus meegaf.⁷

| 26 | **daar hij zeer naar jullie allen verlangde en verontrust was omdat jullie hadden gehoord dat hij ziek was.**

De gemeente in Filippi was er van op de hoogte gebracht dat Epafroditus ziek was geworden. Hoe dit precies was gebeurd vernemen we niet.⁸ Toen Epafroditus dat vernam, verontrustte hem dat en verlangde hij er naar om zijn gemeente terug te zien. Vanuit de zorg voor de ander kreeg deze dienaar heimwee naar Filippi en daarom nam hij het besluit om naar Filippi terug te keren.

In zijn verlangen naar Filippi bleef Epafroditus echter niet alleen. Ook Paulus verlangde er naar om de gemeente in Filippi terug te zien (1:8). Door zijn gevangenschap was de apostel daartoe echter niet in staat.

[Heb je ooit al eens zelf heimwee gekregen naar je plaatselijke gemeente? Waardoor kwam dat?](#)

| 27 | **Want hij is ook ziek geweest, de dood nabij, maar God heeft zich over Hem erbarmd, en niet alleen over hem maar ook over mij, opdat ik niet droefheid op droefheid had.**

4 Strathmann, 1967:219–222.

5 O’Brien, 1991:332.

6 Vgl. Hendriksen, 1981:139.

7 Hawthorne, 2004:160–161; Llewelyn, 1995:337–356; O’Brien, 1991:330, 339; Martin, 1959:137.

8 Garland, 1985:152.

Paulus vertelt dat Epafroditus ernstig ziek (ἀσθενέω) was. Gelukkig herstelde hij en won de dood het niet van het leven. Vers 30 neemt dit thema van de dood weer op. Epafroditus stond door het werk voor Christus oog in oog met de dood en zette zijn leven op het spel om Paulus te helpen. Deze opoffering voor de ander sluit aan bij de thematiek van Fillippiërs 1:28-2:30.⁹

Was was er precies met Epafroditus gebeurd? Overkwam hem dit euvel toen hij vanuit Filippi naar Paulus reisde of gebeurde het pas na zijn aankomst in Filippi?¹⁰ Paulus zwijgt hierover. Ook blijft onbekend wat het was dat Epafroditus verzwakte. Ἀσθενέω kan zowel op ziekte als op lichamelijke beperkingen of verzwakkingen wijzen.¹¹ Daardoor ontstaan er meerdere mogelijkheden:

- (1) Epafroditus werd ziek: Hij werd overmand door koorts.¹²
- (2) Epafroditus raakte lichamenlijk uitgeput van het vele werk.¹³
- (3) Epafroditus leed aan de verwondingen van de vervolgingen die hij meemaakte in de strijd voor Christus.¹⁴ Hij werd een ‘medestrijder’ van de apostel (Fp2:25). David Black denkt dat Epafroditus zelfs gevangen werd genomen.¹⁵

Doordat verdere gegevens ontbreken, is het moeilijk om vanuit deze mogelijkheden een definitief antwoord te geven. Iemand kan in het werk voor Christus ziek worden tot aan de dood of verzwakt raken tot aan de dood. In beide situaties gaat het dan om een ‘medestrijder’ die lam wordt gelegd. Wat de oorzaak van dat lamleggen is, doet er weinig toe. In beide instanties raakt een mens onbekwaam om zich voor God in te zetten en mogen de discipelen van Christus zich uitstrekken naar herstel. Dit euvel had echter niet het laatste woord in het leven van deze Godsmann. God ontfermde zich over hem (vs27). Epafroditus herstelde van zijn kwalen en koos er voor om verder te strijden voor het evangelie.

Zoals Paulus geen zicht geeft op de kwalen waaraan Epafroditus leed, zegt hij er ook niets over hoe de apostel daarmee omging. We moeten ons tevreden stellen met een: ‘God heeft zich over hem ontfermd’. Of die

⁹ Hawthorne, 2004:160; Culpepper, 1980:356.

¹⁰ Zie voor de eerste optie: Silva, 2005:139; O’Brien, 1991:335; Melick, 1991:120; Buchanan, 1964:159; Zie voor de laatste optie: O’Brien, 1991:331; Black, 1984:212; Hendriksen, 1981:144.

¹¹ Vgl. Kok en Hausoul, 2016:292–294.

¹² Als suggestie: Hawthorne, 2004:165.

¹³ Silva, 2005:139; Als suggestie: Hawthorne, 2004:165; Margies, 1983:85, duidt dit als een gevolg van Epafroditus’ negatieve leefstijl waarin hij te weinig rust nam.

¹⁴ Hawthorne, 2004:167; O’Brien, 1991:331; Vgl. Hendriksen, 1981:144.

¹⁵ Black, 1984:212.

ontferming moet worden opgevat als een reactie op gebed,¹⁶ handoplegging, medicijnen of het natuurlijke herstel van het lichaam, wordt niet gezegd. Paulus richt er alle aandacht op om de gemeente in Filippi gerust te stellen. Met Epafroditus en hemzelf is alles in orde, is zijn kernuitspraak.

| 28 | Daarom heb ik hem met des te meer spoed gezonden, opdat jullie, als jullie hem zien, je weer verblijden en ik minder bedroefd ben.

Doordat Epafroditus' kwalen geweken waren, zond de apostel hem met spoed naar Filippi om de gelovigen daar gerust te stellen. Filippi mocht zich opnieuw verblijden want Epafroditus was in leven en Paulus' leed werd niet nog meer verzwaard. Ondanks dat de apostel eerder in deze brief vermeldde dat heengaan en met Christus zijn het beste was (Fp1:23), werd hij emotioneel geraakt toen hij Epafroditus zag lijden. De apostel bleef niet apathisch in het lijden van zijn medewerkers. Hij was niet van ijzer.¹⁷

| 29 | Ontvangt hem dan in de Heer met alle blijdschap en houdt zulke mannen in ere;

| 30 | want om het werk van Christus is hij de dood nabij gekomen, doordat hij zijn leven risico's nam om aan te vullen wat aan jullie dienstbetoon tegenover mij ontbrak.

Filippi moest mensen als Epafroditus in ere houden. De verkondiging van het evangelie was voor hem een zaak van leven en dood.¹⁸ Epafroditus bleek geen lafaard te zijn maar nam risico's (παραβολευσάμενος) om wille van het evangelie. De uitdrukking παραβολευσάμενος is in relatie te brengen met de godin Apofrodite, waaraan Epafroditus naam is ontleend, en die ook werd gezien als een godin van het risicovolle kansspel.¹⁹ Dit soort woordspelling past de apostel ook toe bij de naam Onesimus (Fm).

In zijn levenswandel was Epafroditus een voorbeeld van Jezus Christus, die eveneens zijn leven gaf voor het evangelie en de ander. Beiden gingen tot op het 'punt van de dood' (μέχρι θανάτου). Deze uitdrukking komt in het NT alleen bij hen voor (2:8,30).²⁰ Evenals Jezus Christus motiveerde ook Epafroditus vele anderen om hun leven voor het

¹⁶ Zie: Twelftree, 2015:202.

¹⁷ Calvin, 1965:82.

¹⁸ Witherington, 2011:180.

¹⁹ Lees, 1925:46.

²⁰ Culpepper, 1980:350.

werk van Christus in te zetten. In de vroege kerk werd Epafroditus in ere gehouden doordat er mannen en vrouwen waren die zichzelf *parabolani's* noemden, wat afgeleid was van παραβολευσάμενος. Zij namen het risico om te zorgen voor de zieken en de gevangenen en zorgden er voor dat zelfs hun vijanden een eervolle begrafenis ontvingen. Vooral toen de grote stad Carthago in het jaar 252nC door een ernstige epidemie werd geteisterd, spoorde de kerkleider Cyprianus zijn kerk ertoe aan om de nederige weg van Christus hierin te volgen. Deze christenen vormden daarmee een schil contrast met de ongelovigen die de lijken van hun geliefden voor daad achterlieten en uit de stad waren weggevlucht om te ontkomen aan de epidemie.

Op welke manier zijn Timotheus en Epafroditus een voorbeeld voor hetgeen Paulus heeft gezegd?

Aan welke personen laten Timotheus en Epafroditus je denken?

6 Waarschuwing voor dwaalleraars (3:1-3)

(1) Overigens, mijn broeders, verblijdt u in de Heer. Dezelfde dingen aan u te schrijven is voor mij niet vervelend en u geeft het zekerheid. (2) Kijkt uit voor de honden, kijkt uit voor de boze arbeiders, kijkt uit voor de versnijdenis. (3) Want wij zijn de besnijdenis, wij die God dienen door de Geest van God, en in Christus Jezus roemen en niet op vlees vertrouwen;

In Filippiërs 2 riep de apostel de christenen op om te kiezen voor de gezindheid die Jezus op aarde liet zien. Die oproep werd ondersteund door de voorbeelden van Paulus, Timotheüs en Epafroditus. Het volgende deel bouwt hierop verder door te laten zien dat christenen de kracht daarvoor kunnen vinden bij de opgestane en opgevaren Christus in de hemel.¹

| 1 | Overigens, mijn broeders, verblijdt u in de Heer. Dezelfde dingen aan u te schrijven is voor mij niet vervelend en u geeft het zekerheid.

Doordat de apostel dit gedeelte abrupt opent met ‘overigens’ of ‘ten slotte’ (λοιπός), dachten uitleggers dat vanaf dit punt een andere brief begint. De brief aan Filippi zou dan uit twee tot drie brieven zijn samengesteld. Doordat Paulus λοιπός ook in andere brieven gebruikt, is deze theorie zwak (1Ko4:2; 2Ko13:11; Gl6:17; Ef6:10; 1Ts4:1; 2ts3:1; 2Tm4:8).

Juist het noemen van de zekerheid of veiligheid van de Filippiërs lijkt erop te wijzen dat Paulus doelt op iets dat voor hen een permanente bedreiging vormt, waartegen een herhaalde waarschuwing op zijn plaats is. Als deze gedachte juist is, zal moeten worden gedacht aan het reeds genoemde gebrek aan eensgezindheid, waarover de apostel zowel direct als indirect heeft geschreven.

| 2 | Kijkt uit voor de honden, kijkt uit voor de boze arbeiders, kijkt uit voor de versnijdenis.

Paulus roept de christenen op om waakzaam te zijn voor de dwaalleer die ook elders opkwam (Hd15:1; 1Ko7:18; Gl5:1-15; 6:12,13). De valse leer over de besnijdenis zorgde daar voor veel tegenslag in de verkondiging van

¹ Ouweneel, 1984:60.

het evangelie. Zij die dit verspreiden waren boze arbeiders. Zij kwamen onrust stoken, zoals de verachtelijke straathonden dat deden.² Het waren boosdoeners.

Zij predikten niet de waarheid over de oudtestamentische besnijdenis. Wat zij verkondigden was een ‘versnijdenis’ die zaken ‘kapot sneed’. Wat God openbaarde sneden zij doormidden. Het is hierbij mogelijk dat de apostel met zijn verwoording een relatie maakt met het heidens ritueel van de insnijdingen.³

| 3 | Want wij zijn de besnijdenis, wij die God dienen door de Geest van God, en in Christus Jezus roemen en niet op vlees vertrouwen;

Voor een christen is een letterlijke, rituele besnijdenis niet op zijn plaats. Dat maakt Paulus op andere plaatsen volkomen duidelijk (1Ko7:18; Gl5:2; Ko2:11). Het woord ‘roemen’ wordt voornamelijk door Paulus in het Nieuwe Testament gebruikt. We vinden het circa vijfendertig keer bij deze apostel en slechts twee keer in de rest van het Nieuwe Testament. Paulus heeft het ontdekt in de Griekse vertaling van Jr9:23-24. De mens, zegt Jeremia, zal zich niet roemen voor zijn wijsheid, rijkdom of kracht, maar vanwege het feit dat hij God kent.

2 Dt23:18; 1Sm17:43; 24:15; 2Sm9:8; 16:9; 2Kn8:13; Ps22:17,21; Sp26:11; Js56:10.

3 Wright, 2019:286.

7 Paulus verloochent zijn erfdeel en winst (3:4-14)

(4) hoewel ik reden heb op vlees te vertrouwen. Als iemand anders meent op vlees te kunnen vertrouwen, ik nog meer: (5) besneden op de achtste dag, uit het geslacht van Israël, van de stam van Benjamin, (6) een Hebreëer uit de Hebreëen; wat de wet betreft een farizeeër; wat de ijver betreft een vervolger van de gemeente; wat de gerechtigheid betreft die in de wet is, onberispelijk. (7) Maar wat winst voor mij was, heb ik om Christus' wil schade geacht. (8) Jazeker, ik acht ook alles schade te zijn om de uitnemendheid van de kennis van Christus Jezus, mijn Heer, om Wie ik de schade van alles heb geleden en het als vuilnis acht, opdat ik Christus mag winnen (9) en in Hem bevonden word, niet in het bezit van mijn gerechtigheid die uit de wet is, maar van die welke door het geloof in Christus is, de gerechtigheid die uit God is, gegrond op het geloof; (10) om Hem te kennen en de kracht van zijn opstanding en de gemeenschap aan zijn lijden, terwijl ik aan zijn dood gelijkvormig word, (11) om hoe dan ook te komen tot de opstanding uit de doden. (12) Niet dat ik het al verkregen heb of al volmaakt ben; maar ik jaag ernaar, of ik het ook mocht grijpen, omdat ik door Christus Jezus ook begrepen ben. (13) Broeders, ik houd het er niet voor, het zelf gegrepen te hebben, (14) maar een ding doe ik: terwijl ik vergeet wat achter is en mij uitstrek naar wat voor is, jaag ik in de richting van het doel naar de prijs van de hemelse roeping van God in Christus Jezus.

| 4 | hoewel ik reden heb op vlees te vertrouwen. Als iemand anders meent op vlees te kunnen vertrouwen, ik nog meer:

Paulus bezat als jood alles waarop het vlees zich zou kunnen roemen.

| 5 | besneden op de achtste dag, uit het geslacht van Israël, van de stam van Benjamin,

| 6 | een Hebreëer uit de Hebreëen; wat de wet betreft een farizeeër; wat de ijver betreft een vervolger van de gemeente; wat de gerechtigheid betreft die in de wet is, onberispelijk.

Het OT verwierp Paulus niet. Hij verwierp wel de valse bril waardoor vele farizeeërs het lazen. Hij deed dat zonder de judaïsten of Joden ooit te haten. Het was een tijd van 'ijver voor God, maar niet met verstand' (Rm10:2). Tom Wright schrijft:

Toen premier Jitzak Rabin van Israël in november 1995 door een student, Yigal Amir, vermoord werd, moest ik aan de jonge Saulus van Tarsus denken. Rabin had meegewerkt aan de Oslo-akkoorden en had met de Palestijnse leiders verdragen

besproken om vrede te sluiten. In 1994 kreeg hij de Nobelprijs voor de Vrede, samen met zijn politieke rivaal Sjimon Peres en de Palestijnse leider Jasser Arafat. Daarnaast tekende hij een vredesverdrag met Jordanië. Dat was meer dan de ultrarechtse Israëli's konden verdragen. Zij vonden dat hij de nationale identiteit en veiligheid te grabbel gooide. In de media werd de moordenaar een rechtenstudent genoemd, maar dat betekent in Europa en Amerika iets heel anders dan in het moderne Israël, en ook iets heel anders dan in de tijd van Saulus. Amir studeerde niet voor advocaat of rechter in een moderne rechtbank. Hij was een ijverig student van de Tora. En zijn actie op 4 november 1995 was, zo verklaarde hij tijdens zijn proces, in overeenstemming met de Joodse wet. Hij zit nog steeds zijn levenslange gevangenisstraf uit, en heeft nooit enig berouw getoond over wat hij heeft gedaan. Onze tijd is duidelijk anders dan de eerste eeuw, maar 'ijver' is nog steeds hetzelfde.¹

| 7 | Maar wat winst voor mij was, heb ik om Christus' wil schade geacht.

Toen de apostel met de verheerlijkte Christus op weg naar Damascus in verbinding kwam, zag hij de kleinheid van al deze natuurlijke dingen die hij in de vorige verzen noemde. De verheerlijkte Christus was veel groter dan al deze rijke dingen bij elkaar waren.

| 8 | Jazeker, ik acht ook alles schade te zijn om de uitnemendheid van de kennis van Christus Jezus, mijn Heer, om Wie ik de schade van alles heb geleden en het als vuilnis acht, opdat ik Christus mag winnen

Paulus drukt zich in dit vers sterk uit. Hij laat daarmee iets zien van de enorme passie die hij heeft voor Jezus Christus. Het Griekse woord σκύβαλον, dat hier met 'drek', 'vuilnis' of 'afval' is weergegeven, betekent 'mest' of 'uitwerpselen' (van mensen en dieren), ofwel met een wat ouderwetse term drek of zoals velen nu zouden zeggen, als 'shit'. Dit woord is een extreme uitdrukking en verwijst naar menselijke uitwerpselen. 'en acht die drek te zijn' (SV) 'en houd het voor vuilnis' (NBG) 'en ik beschouw alles als vuilnis' (WV) 'voor mij is alles vuilnis' (GNB) 'ik heb alles als afval weggegooid' (NBV). Er zijn zoveel dingen in ons leven die ons in beslag kunnen nemen: ons werk, onze hobby's, ons huis, onze tuin, onze vakantie, ons gezin, ons verdriet of onze

¹ Wright, 2019:48.

gekwetstheid. Toch wil Paulus er voor waken dat Jezus niet uit het centrum van zijn leven wordt geplaatst. Hoe belangrijk deze zaken ook zijn, het dienen neven-zaken te blijven. Christus dient alles te zijn in ons leven.

| 9 | **en in Hem bevonden word, niet in het bezit van mijn gerechtigheid die uit de wet is, maar van die welke door het geloof in Christus is, de gerechtigheid die uit God is, gegrond op het geloof;**

De gerechtigheid is uit God. Ze vindt in God haar oorsprong en basis. Het gaat om een rechtvaardige staat vanuit God en niet om Gods eigen gerechtigheid.²

| 10 | **om Hem te kennen en de kracht van zijn opstanding en de gemeenschap aan zijn lijden, terwijl ik aan zijn dood gelijkvormig word,**

De gelovige dient ernaar te streven om Christus beter te leren kennen en de kracht van zijn opstanding. Natuurlijk gaat het niet om het verzoenend lijden van de Heer. Daarin kan geen mens met Hem ooit gemeenschap hebben. Het gaat hier echter om het lijden dat de Heer gekend heeft als getuige van God. Dat dit lijden de dood kan inhouden, is Paulus bekend.

| 11 | **om hoe dan ook te komen tot de opstanding uit de doden.**

Uit deze woorden wordt soms gesuggereerd dat Paulus onzeker was over zijn opstanding. Daaraan wordt dan de gedachte verbonden dat de gelovigen moeten waken in gehoorzaamheid om niet de opstanding te mislopen.³ Maar de context ondersteunt die gedachte niet, vs11 staat namelijk in het verlengde van vs8 waar Paulus zich uitstrekt om Christus te winnen.

Paulus geeft duidelijk te kennen dat hij ernaar verlangt om uit de doden op te mogen staan. In de meeste vertalingen wordt het Griekse *nekrón* (meervoud) als enkelvoud weergegeven en gelezen als 'dood'. WV, SV, HSV, NB en NBG vertalen correct 'doden'. Door deze formulering krijgen we de indruk dat de apostel ervan uitgaat dat niet alle doden tegelijk opstaan. Een opstanding *uit* de doden is namelijk niet hetzelfde als een opstanding *met* de doden. Zo werden Lazarus, Christus en volgens Herodus ook Johannes de Doper 'uit de doden' opwekt (Mt14:2; 17:9;

² Wright, 1998:106.

³ Govett, 1978:35.

27:64; Lc16:31; Jh12:1,9,17; Hd13:30). Net als bij hen zullen ook de gelovigen straks opstaan uit de doden.

Uitleggers hebben vandaar ondersteuning in dit vers gevonden voor de gedachte dat de rechtvaardigen eerst uit de dood zullen opstaan om met Christus te zijn en daarna pas de overige doden zullen opstaan. Deze gedachte was nog niet bekend in het Oude Testament en zou pas door de Heer Jezus aan de gelovigen worden geopenbaard. De discipelen stellen zich dan ook de vraag wat de Heer bedoelde met een opstanding uit de doden: ‘Ze namen zijn woorden ter harte, maar vroegen zich onder elkaar wel af wat hij bedoelde met deze opstanding uit de doden’ (Mc9:10).

| 12 | Niet dat ik het al verkregen heb of al volmaakt ben; maar ik jaag ernaar, of ik het ook mocht grijpen, omdat ik door Christus Jezus ook begrepen ben.

Namelijk dat wat Paulus in zijn totaal in vers 2:9-11 schreef.

| 13 | Broeders, ik houd het er niet voor, het zelf gegrepen te hebben,

Door dit te zeggen vermaant hij op uiterst tactvolle wijze diegenen in Filippi die aanmerkelijk minder nederig over zichzelf spreken.

| 14 | maar een ding doe ik: terwijl ik vergeet wat achter is en mij uitstrek naar wat voor is, jaag ik in de richting van het doel naar de prijs van de hemelse roeping van God in Christus Jezus.

Bedoelt de apostel met de woorden ‘terwijl ik vergeet wat achter is’ dat hij niet meer terugdenkt aan zijn zondige verleden? In welk opzicht vergeet hij dan wat achter is? Paulus bedoelt dat hij niet een overzicht van zijn geestelijke vorderingen als apostel bijhoudt.

Bij het bidden en praten met mensen is het goed om het verleden in Gods hand te leggen en niet te gaan wroeten. Als het belangrijk is dat er iets uit het verleden wordt besproken, dan zal God dat op zijn tijd wel naar boven brengen. Maar de Schrift waarschuwt ons voor een al te veel achterom kijken, wanneer we vooruit willen in Gods Koninkrijk (Lk9:62; 2Ko5:17; Fp3:14).

Als we die nog eens bestuderen, zien we dat Paulus als zijn doel heeft genoemd:

- Christus winnen (Fp3:9);
- Christus kennen (Fp3:10);
- Door dood en opstanding heen aan Christus gelijkvormig worden (Fp3:10).

Waarschijnlijk denkt Paulus hier aan het wagenrennen waarbij met een lichte wagen en paarden gereden werd. Dit was een oude en bekende sport bij de Grieken.

8 Vermaning tot hemelse wandel (3:15-21)

(15) Voor zover wij dan volmaakt zijn, laten wij zo gezind zijn; en als u anders gezind bent, God zal u ook dat openbaren. (16) Waartoe wij echter gekomen zijn, laten wij in hetzelfde spoor verder wandelen. (17) Weest samen mijn navolgers, broeders, en ziet op hen die zo wandelen als u ons tot voorbeeld hebt. (18) Want velen wandelen, van wie ik u dikwijls heb gezegd en nu ook wenend zeg, dat zij de vijanden van het kruis van Christus zijn; (19) hun einde is het verderf, hun God is de buik en hun heerlijkheid is in hun schande; zij bedenken de aardse dingen. (20) Want ons burgerschap is in de hemelen, waaruit wij ook de Heer Jezus Christus als Heiland verwachten, (21) die het lichaam van onze vernedering zal veranderen tot gelijkvormigheid aan het lichaam van zijn heerlijkheid, naar de werking van de macht die Hij heeft om ook alles aan Zich te onderwerpen.

| 15 | Voor zover wij dan volmaakt zijn, laten wij zo gezind zijn; en als u anders gezind bent, God zal u ook dat openbaren.

Als jou beste ideeën van de hand worden gewezen, onthoud dan dat als de Heer jou ideeën wil uitvoeren, dan zal Hij de mensen rondom jou van gedachte laten veranderen terwijl je bidt en wacht. Wanneer iemand een andere opvatting over iets heeft, vertrouw er dan op dat God die persoon dat zal tonen wat juist is (Fp3:15). En vergeet Hem zeker niet te vragen jou te tonen of jij misschien degene bent die ernaast zit. Wees nooit bang voor eerlijke kritiek. Als de ander verkeerd zit, kun je hem helpen; als jezelf verkeerd zit, kan hij jou helpen. In beide gevallen wordt er iemand geholpen.

| 16 | Waartoe wij echter gekomen zijn, laten wij in hetzelfde spoor verder wandelen.

| 17 | Weest samen mijn navolgers, broeders, en ziet op hen die zo wandelen als u ons tot voorbeeld hebt.

| 18 | Want velen wandelen, van wie ik u dikwijls heb gezegd en nu ook wenend zeg, dat zij de vijanden van het kruis van Christus zijn;

Paulus heeft het de gelovigen te Filippi vele malen gezegd en hij zegt het nu zelfs wenende. Hij had er veel verdriet om. Ditzelfde zagen we ook al bij Abraham, die eveneens verdriet had over de levenswandel van Lot.

| 19 | hun einde is het verderf, hun God is de buik en hun heerlijkheid is in hun schande; zij bedenken de aardse dingen.

Ook hier zie je niet direct dat in vers 15 en 19 hetzelfde werkwoord voorkomt, maar toch is het zo.

| 20 | Want ons burgerschap is in de hemelen, waaruit wij ook de Heer Jezus Christus als Heiland verwachten,

Paulus gebruikt in zijn betoog het beeld van de kolonie of het burgerschap (πολίτευμα). Het burgerschap van de gelovigen bevindt zich in de hemelen. Tegenover de Romeinen in Filippi die stellen: ‘Wij zijn Romeinse burgers, ons burgerschap is het Romeinse recht’, stellen de christenen: ‘Wij zijn hemelburgers, ons burgerschap is het hemelse recht.’ Zoals de kolonisten in Filippi het gezag van Rome volgden in hun leven, volgen de gelovigen in Filippi het gezag van de hemel in hun leven. Christus regeert op dit ogenblik vanuit de hemel zijn gemeente op aarde. En de gelovigen zijn hierdoor als hemelburgers op aarde gericht op de dingen die boven zijn. Ze zien op naar Hem die in de hemel is. Soms wordt dit verduidelijkt met het beeld van de ambassadeur:

De Belgische gezant in China, werkt, woont, beweegt en leeft in een vreemd land als vertegenwoordiger van België. In zijn levensstijl komt duidelijk tot uiting dat hij een Belg is en geen Chinees. Hij zou zijn land zelfs verloochenen als hij zich volledig als een Chinees gaat gedragen. Hij leeft als een Belg in China om er een opdracht te vervullen. In alles wat hij doet en zegt, blijkt dat hij geen Chinees maar een Belg is. Hij komt op voor zijn land en wil anderen ervoor interesseren. Op dezelfde manier leven wij als hemelburgers op aarde. Ons vaderland is in de hemel en die vertegenwoordigen we, zo goed we kunnen, op aarde.

Een nadeel van deze illustratie is dat zij de indruk wekt dat de hemel het thuisland voor de christen is en dat de aarde voor de goddelozen zijn. In de Bijbel blijkt echter dat God niet enkel tevreden is met een hemel, maar ook de aarde wil. Hij stierf om de hele schepping te verlossen. Het is dan ook op deze aarde dat straks het Godsrijk zich vestigt en de tent van God zal wonen (Op21:1-7). De gelovigen verwachten Jezus uit de hemel als Redder, want vanuit de hemel grondvest zich Gods koninkrijk op aarde. Het Griekse σωτήρ dat zij hierbij voor hun Heer gebruiken, was in

het Romeinse rijk de titel voor de keizer. Paulus beled echter dat de werkelijke redder niet de Romeinse keizer was, maar Jezus Christus.

| 21 | die het lichaam van onze vernedering zal veranderen tot gelijkvormigheid aan het lichaam van zijn heerlijkheid, naar de werking van de macht die Hij heeft om ook alles aan Zich te onderwerpen.

Met het 'lichaam van onze vernedering' verwijst de apostel naar het 'natuurlijke lichaam' (1Ko15:44). Hoe dit opstandingslichaam er precies zal uitzien, weten de Bijbelse schrijvers niet te zeggen. Er is enkel sprake van overeenkomst en verschil in de opstanding. Het is namelijk de gestorvene die verheerlijkt opstaat in het leven.

Wat ben je bijzonder goed in?

Waar sta je in je christelijk leven? Sta je aan de zijlijn? Ben je je aan het opwarmen, sta je aan de startlijn of loop je met volle kracht vooruit?

Hoe zou je Paulus uitspraak in vs13 beëindigen: 'Eén ding doe ik...'

9 Vermaning tot harmonie, ondersteuning, vreugde, gebed (4:1-9)

(1) Daarom, mijn geliefde broeders, naar wie ik ook verlang, mijn blijdschap en kroon, staat zo vast in de Heer, geliefden! (2) Euodia vermaan ik en Syntyche vermaan ik eensgezind te zijn in de Heer. (3) Ja, ik vraag ook u, trouwe metgezel, wees hun behulpzaam die met mij hebben gestreden in het evangelie, samen met Clemens en mijn overige medearbeiders, van wie de namen in het boek van het leven staan. (4) Verblijdt u altijd in de Heer! Nog eens zal ik zeggen: Verblijdt u! (5) Laat uw inschikkelijkheid aan alle mensen bekend zijn. De Heer is nabij. (6) Weest in niets bezorgd, maar laat in alles, door gebed en smeking met dankzegging, uw verlangens bekend worden bij God. (7) En de vrede van God, die alle verstand te boven gaat, zal uw harten en uw gedachten bewaren in Christus Jezus. (8) Overigens, broeders, al wat waar, al wat eerzaam, al wat rechtvaardig, al wat rein, al wat beminnelijk, al wat welluidend is, als er enige deugd en als er enige lof is, bedenkt dat. (9) Wat u geleerd, ontvangen, gehoord en gezien hebt in mij, doet dat; en de God van de vrede zal met u zijn.

| 1 | **Daarom, mijn geliefde broeders, naar wie ik ook verlang, mijn blijdschap en kroon, staat zo vast in de Heer, geliefden!**

De zusters zijn hierbij ook inbegrepen en vormen geen lagere groep.

| 2 | **Euodia vermaan ik en Syntyche vermaan ik eensgezind te zijn in de Heer.**

Deze twee zusters vinden we alleen hier in het Nieuwe Testament. Euodia en Syntych worden beiden opgeroepen om in hun eensgezindheid de levensstijl van Jezus Christus te volgen (vgl. 2:5).

Het zou prachtig zijn als er alleen maar rijpe volwassen christenen zouden bestaan. Jammer genoeg gedragen vele zich echter niet zo. Ze zijn stoer, hebben slechte zin en klagen als de zaken niet zo gaan als zij het graag zouden willen. Ze weigeren om hun plaats te maken voor anderen in hun dienst. Ze maken van een mug een olifant. Als de voorganger niet voortdurende hun aandacht bevredigd, is hij de foute persoon voor de gemeente. En als anderen hun niet zouden zeggen hoezeer ze hun afwezigheid eens gemist hebben, is de gemeente vervallen in een satanische onvriendelijkheid.

| 3 | Ja, ik vraag ook u, trouwe metgezel, wees hun behulpzaam die met mij hebben gestreden in het evangelie, samen met Clemens en mijn overige medearbeiders, van wie de namen in het boek van het leven staan.

De verwijzing metgezel zou heel goed op Lucas kunnen slaan: de aanduiding ‘metgezel’ wijst op iemand die met de apostel meegereisd is. Als Lucas als auteur van Hd zichzelf insluit in de ‘wij-stukken’, is het interessant te zien dat ook hij in Filippi is geweest (Hd16); daarna is er geen ‘wij-gedeelte’ tot Handelingen 20:6, waar Paulus met zijn reisgenoten zo’n vier tot zes jaar later naar Filippi terugkeert. Mogelijk heeft Lukas, de tussenliggende jaren in Filippi doorgebracht. Ook werd er aangenomen dat het zou gaan om iemand met de eigennaam ‘Syzygus’, wat ‘Vereniger’ betekent. Ook is gedacht aan Epafroditus, maar het is onwaarschijnlijk dat degene die bij het dicteren van de brief aanwezig is, zo aangesproken wordt.

Paulus maakt geen verschil tussen vrouwen en mannen in de dienst voor de Heer. Waarschijnlijk is Clemens degene die ook de twee Clementbrieven aan de gemeente te Korinthe geschreven heeft en die bekend is geworden onder de naam Clemens Romanus oftewel Clemens van Rome. Irenäus schrijft van deze:¹ ‘Clemens heeft de apostelen nog gezien, en is nog met hun in aanraking geweest. Hij heeft dus de preken en onderwijzingen van de apostelen meegemaakt.’

Het hemelse burgerrecht stond hierin vastgelegd net zoals het Romeinse burgerrecht vastgelegd was in de “tribus Voltinia” te Rome, of een register hiervan te Filippi.

| 4 | Verblijdt u altijd in de Heer! Nog eens zal ik zeggen: Verblijdt u!

Paulus roept de gemeente als totaal op om zich te verblijden. Hoewel er ook plaats is voor het individuele verdriet, mag deze niet de algemene blijdschap wegnemen. Soms denken we dat dit soort oproepen alleen gezegd worden door mensen die zich met hun hoofd al in de derde of zevende hemel bevinden. Maar dit waren de woorden van de gevangene. De Filippiërs wisten dat de apostel deze brief niet schreef vanuit een comfortabele vakantiebungalow, maar als gevangene te Rome. Het is een leugen dat je je niet zou mogen verblijden, maar dat je somber in een hoekje zou moeten zitten van ellende; nee Verblijdt je!

Hierbij kan het boeiend zijn na te gaan welke invloed de sportspelen rondom Filippi op de bevolking hadden. Het waren momenten van

¹ Eusebius, *Kerkgeschiedenis* V.6.1.

blijdschap. Zulke momenten mag de gemeente ook kennen als ze denkt aan de levende God.

- | 5 |** Laat uw inschikkelijkheid aan alle mensen bekend zijn. De Heer is nabij.

- | 6 |** Weest in niets bezorgd, maar laat in alles, door gebed en smeking met dankzegging, uw verlangens bekend worden bij God.
 Vaak vergeten christenen de gebedscategorie die Paulus hier aanduidt met de naam ‘smeken’ (Ef6:18; 1Tm2:1; 5:5). Smeken is een dringend gebed dat hart en ziel van ons menselijk bestaan beweegt. Tijd speelt op dat moment geen rol het enige waar we op letten is God.

- | 7 |** En de vrede van God, die alle verstand te boven gaat, zal uw harten en uw gedachten bewaren in Christus Jezus.

- | 8 |** Overigens, broeders, al wat waar, al wat eerzaam, al wat rechtvaardig, al wat rein, al wat beminnelijk, al wat welluidend is, als er enige deugd en als er enige lof is, bedenkt dat.

Aandacht voor...	En niet...	Fillippiers
Alles wat waar is	En niet op de voorwendsels van predikers die de gevangenschap van Paulus verzwaren	Fp1:18
Alles wat eerzaam is	En niet op het oneervolle gedrag van degenen wier god de buik is	Fp3:19
Alles wat rechtvaardig is	En niet slechts op de gerechtigheid die in de wet is, die uiterlijk en formeel is	Fp3:6-8
Alles wat rein is	En niet op de onzuivere motieven van partijzucht en rivaliteit die bij sommige predikers te bespeuren zijn	Fp1:17
Alles wat beminnelijk is	En niet op de dingen waarin de mensen om hen heen, het kromme en verdraaide geslacht, hun vreugde vinden	Fp2:15
Alles wat welluidend is	Op dingen die in zichzelf positief zijn, en die niet tot onderlinge verwijdering leiden,	Fp2:3

Aandacht voor...	En niet...	Fillippiers
Als er enige deugd en als er enige lof is	zoals de partijzucht en de ijdele roem	Fp1:11

| 9 | Wat u geleerd, ontvangen, gehoord en gezien hebt in mij, doet dat; en de God van de vrede zal met u zijn.

10 Paulus dankbaarheid voor de gave van de gelovigen (4:10-20)

(10) Ik heb er mij echter bijzonder over verblijd in de Heer, dat u eindelijk weer eens uw denken aan mij verlevendigd hebt; u hebt weliswaar aan mij gedacht, maar u had de gelegenheid niet. (11) Ik zeg dit niet omdat ik gebrek lijd; want ik heb geleerd tevreden te zijn met de omstandigheden waarin ik ben. (12) Ik weet vernederd te worden, ik weet ook overvloed te hebben; in elk opzicht en in alles ben ik ingewijd, zowel in verzadigd zijn als in honger lijden, zowel in overvloed hebben als in gebrek lijden. (13) Ik vermag alles door Hem die mij kracht geeft. (14) Toch hebt u er goed aan gedaan deel te nemen aan mijn verdrukking. (15) U weet ook zelf, Filippiërs, dat in het begin van het evangelie, toen ik van Macedonie was vertrokken, geen gemeente in rekening van uitgave en ontvangst met mij in verbinding heeft gestaan dan u alleen. (16) Want ook in Thessalonika hebt u mij eenmaal en andermaal voor mijn behoefte gezonden. (17) Niet dat ik de gave zoek, maar ik zoek de vrucht, die rijkelijk op uw rekening komt. (18) Maar ik heb alles en heb overvloed; ik heb volop, nu ik van Epafroditus het door u gezondene heb ontvangen: een welriekende reuk, een aangenaam, God welbehaaglijk offer. (19) Maar mijn God zal in al uw behoefte voorzien naar zijn rijkdom in heerlijkheid in Christus Jezus. (20) Onze God en Vader nu zij de heerlijkheid tot in alle eeuwigheid! Amen.

| 10 | Ik heb er mij echter bijzonder over verblijd in de Heer, dat u eindelijk weer eens uw denken aan mij verlevendigd hebt; u hebt weliswaar aan mij gedacht, maar u had de gelegenheid niet.

Op de van hun kant ontvangen financiële steun heeft Paulus al gezinspeeld in Fp1:5.

| 11 | Ik zeg dit niet omdat ik gebrek lijd; want ik heb geleerd tevreden te zijn met de omstandigheden waarin ik ben.

| 12 | Ik weet vernederd te worden, ik weet ook overvloed te hebben; in elk opzicht en in alles ben ik ingewijd, zowel in verzadigd zijn als in honger lijden, zowel in overvloed hebben als in gebrek lijden.

| 13 | Ik vermag alles door Hem die mij kracht geeft.

Ik heb er de opleiding niet voor, ik mis de kracht; maar als het Gods wil is, als God mij de taak heeft toegewezen, dan is er Iemand in mij die

mij binnenin bekrachtigt. Kennen wij Christus zo goed, dat wij dit ook kunnen zeggen?

Hoe treurig is het om een halve, twijfelende en klagende christen te zijn, die alleen in zijn leven de melodie “ik ellendig mens!” kent, die nooit tot een volkomen mens in Christus wordt (Ef4:13).

- | 14 | Toch hebt u er goed aan gedaan deel te nemen aan mijn verdrukking.
- | 15 | U weet ook zelf, Filippiërs, dat in het begin van het evangelie, toen ik van Macedonie was vertrokken, geen gemeente in rekening van uitgave en ontvangst met mij in verbinding heeft gestaan dan u alleen.
- | 16 | Want ook in Thessalonika hebt u mij eenmaal en andermaal voor mijn behoefte gezonden.
- | 17 | Niet dat ik de gave zoek, maar ik zoek de vrucht, die rijkelijk op uw rekening komt.
- | 18 | Maar ik heb alles en heb overvloed; ik heb volop, nu ik van Epafroditus het door u gezondene heb ontvangen: een welriekende reuk, een aangenaam, God welbehaaglijk offer.
- | 19 | Maar mijn God zal in al uw behoefte voorzien naar zijn rijkdom in heerlijkheid in Christus Jezus.
Kun je op deze uitspraak van de apostel luid ‘Amen!’ zeggen?
- | 20 | Onze God en Vader nu zij de heerlijkheid tot in alle eeuwigheid! Amen.

11 Afsluitende groeten (4:21-23)

(21) Groet elke heilige in Christus Jezus. U groeten de broeders die bij mij zijn. (22) Alle heiligen groeten u, en vooral zij die tot het huis van de keizer behoren. (23) De genade van de Heer Jezus Christus zij met uw geest. Amen.

| 21 | Groet elke heilige in Christus Jezus. U groeten de broeders die bij mij zijn.

We krijgen uit Paulus' brieven de indruk dat bepaalde broeders hem vrijwillig in zijn gevangenschap gezelschap hielden. We lezen namelijk in Kolosse 4:10 dat de groeten worden overgebracht van Aristarchus, die samen met Paulus gevangen zit. Ook in de brief aan Filémon worden zijn groeten overgebracht, en in die brief wordt Aristarchus geen medegevangene, maar wel een medewerker genoemd. Bij Epafraas is juist het omgekeerde het geval: in Kolosse 4:12 wordt over zijn gevangenschap niet gesproken, maar in Filemon 1:23 wordt hij als enige een medegevangene van Paulus genoemd. Daaruit heeft men wel afgeleid dat deze broeders beurtelings vrijwillig Paulus' gevangenschap deelden. Tussen het schrijven van Ko en Fm zou dan net weer een wisseling hebben plaatsgevonden.

| 22 | Alle heiligen groeten u, en vooral zij die tot het huis van de keizer behoren.

Als we de namen van personen uit Romeinen 16 vergeleken met inscripties uit Nero's tijd en een verrassende hoeveelheid identieke namen gevonden, maar identiteit van namen bewijst niet helemaal de identiteit van personen.

| 23 | De genade van de Heer Jezus Christus zij met uw geest. Amen.

12 Literatuurlijst

- Bakirtzis, Charalambos and Helmut Koester. *Philippi at the Time of Paul and After His Death*. St. Louis: Wipf & Stock, 2009.
- Balke, Willem. *Calvijn en de Doperse radikalen*. Dissertatie. Amsterdam: Uitgeverij Ton Bolland, 1973.
- _____. 'Some Characteristics of Calvin's Eschatology.' In *Christian Hope in Context*, eds. A. van Egmond and D. van Keulen. Studies in Reformed Theology 1. Zoetermeer: Meinema, 2001.
- Barth, Markus and Helmut Blanke. *The Letter to Philemon: A New Translation with Notes and Commentary*. Eerdmans Critical Commentary. Grand Rapids: Eerdmans, 2000.
- Black, David A. *Paul, Apostle of Weakness: Astheneia and Its Cognates in the Pauline Literature*. American University Studies. Series VII: Theology and Religion 3. New York: Lang, 1984.
- Bowen, Clayton R. 'Are Paul's Prison Letters from Ephesus?' *The American Journal of Theology* 24.1 (1920): 112–135.
- Brown, Raymond E. *An Introduction to the New Testament*. The Anchor Bible Reference Library. New York: Doubleday, 1997.
- van Bruggen, Jakob. *Paulus: Pionier Voor de Messias van Israël*. Commentaar Nieuwe Testament. Kampen: Kok, 2003.
- Buchanan, Collin O. 'Epaphroditus' Sickness and the Letter to the Philippians.' *The Evangelical Quarterly* 36 (1964): 157–166.
- Calvin, Jean. *Galatians, Ephesians*. Tran. John Pringle. Calvin's Commentaries 21a. Grand Rapids: Baker Books, 2009.
- Carson, Donald A., Douglas J. Moo, and Leon Morris. *An Introduction To The New Testament*. Grand Rapids: Zondervan, 2005.
- Clemens van Rome. 'I Clemens: Eerste Brief Aan Korinthe.' In *Apostolische Vaders 1*, ed. Albertus F.J. Klijn. Kampen: Kok, 1981.

- Cullmann, Oscar. *Die Christologie Des Neuen Testaments*. Tübingen: Mohr Siebeck, 1958.
- Culpepper, R. Alan. 'Co-Workers in Suffering Philippians 2:19–30.' *Review & Expositor* 77.3 (1980): 349–358.
- Deissmann, Adolf. 'Zur Ephesinischen Gefangenschaft Des Apostels Paulus.' In *Anatolian Studies Presented to Sir William Mitchell Ramsay*, eds. W.H. Buckler and Calder, 121–127. Publications of the University of Manchester 160. Manchester: University, 1923.
- Dockx, Stanislas. 'Lieu et Date de l'épître Aux Philippiens.' *Revue Biblique* 80 (1973): 230–246.
- Dodd, Charles H. *New Testament Studies*. Manchester: University, 1967.
- Duncan, George S. *St. Paul's Ephesian Ministry: A Reconstruction with Special Reference to the Ephesian Origin of the Imprisonment Epistles*. London: Hodder & Stoughton, 1929.
- van Eck, John. *Kolossenzen en Filemon: Weerbaarheid en recht*. Commentaar Nieuwe Testament. Kampen: Kok, 2007.
- Ellis, Edward E. *The Making of the New Testament Documents*. Leiden: Brill, 2002.
- Eusebius van Caesarea. *Chronicon*. 339AD.
- Feinberg, Paul D. 'The Kenosis And Christology: An Exegetical-Theological Analysis of Philippians 2:6-11.' *Trinity Journal* 1.1 (1980): 21–46.
- Ferguson, J. 'Philippians, John and the Traditions of Ephesus.' *The Expository Times* 83.3 (1971): 85–87.
- Fitzmyer, Joseph A. *The Letter to Philemon: A New Translation with Introduction and Commentary*. Anchor Bible 34C. Garden City: Doubleday, 2000.
- Fuller, Reginald H. *The Foundations of New Testament Christology*. New York: Scribner, 1965.
- Gane, Roy. *Leviticus, Numbers*. NIV Application Commentary. Grand Rapids: Zondervan, 2004.
- Garland, David E. 'The Composition and Unity of Philippians: Some Neglected Literary Factors.' *Novum Testamentum* 27.2 (1985): 141–173.

- van Genderen, Jan en Willem H. Velema. *Beknopte Gereformeerde Dogmatiek*. Kampen: Kok, 1992.
- Govett, Robert. *Entrance into the Kingdom*. Miami Springs: Conley & Schoettle, 1978.
- Gunther, John J. *Paul: Messenger and Exile*. Valley Forge: Judson, 1972.
- Hawthorne, Gerald F. *Philippians*. Word Biblical Commentary 43. Dallas: Word Books, 2004.
- Hemer, Colin J. *The Letters to the Seven Churches of Asia in Their Local Setting*. Journal for the Study of the New Testament Supplement Series 11. Sheffield: JSOT, 1986.
- Hendriksen, William. *Philippians, Colossians & Philemon*. New Testament Commentary. Grand Rapids: Baker Book House, 1981.
- Hiebert, D. Edmond. 'Behind the Word "Deacon": A New Testament Study.' *Bibliotheca Sacra* 140.58 (1983): 151–162.
- Hinshaw, Verlin O. *The Provenance of Philippians: A Problem of Critical Introduction*. Dissertation. Vanderbilt University, 1964.
- Hoffmann, Paul. *Die Toten in Christus: Eine religionsgeschichtliche und exegetische Untersuchung zur paulinischen Eschatologie*. Neutestamentliche Abhandlungen 2. Münster: Aschendorff, 1966.
- Johnson, Lewis. 'The Pauline Letters from Caesarea.' *The Expository Times* 68.1 (1956): 24–26.
- Kennedy, Angus Alexander. 'The Epistle of Paul to the Philippians.' In *The Expositor's Greek Testament*, William Robertson Nicoll. Vol. 3. Grand Rapids: Eerdmans, 1979.
- Kent, Homer. 'Philippians.' In *Expositor's Bible Commentary*, ed. Frank E. Gaebelein. Vol. 11. Grand Rapids: Zondervan, 1978.
- Knox, Wilfred L. *St. Paul and the Church of the Gentiles*. Cambridge: University, 1939.
- Kok, Wim J. en Raymond R. Hausoul. *Jezus geneest: Rijkdom van Gods nieuwe schepping*. Hoornaar: Gideon, 2016.
- Kramer, Gerard H. *Christus ons leven: Bijbelstudies bij de Brief van Paulus aan de Kolossers*. Vaassen: Medema, 1994.

- _____. *Gegrepen door Christus: Bijbelstudies bij de Brief van Paulus aan de Filippiërs*. Vaassen: Medema, 1996.
- _____. *Vrijgepleit: Een Verklaring van Paulus' Brief Aan Filémon*. Zwolle: Daniël, 2011.
- Lampe, Peter. 'Onesimus.' In *Anchor Bible Dictionary*, 5:21–22. New York: Doubleday, 1999.
- Lees, H.C. 'Ephroditus, God's Gambler.' *The Expository Times* 37 (1925): 46.
- Lightfoot, John B. *St. Paul's Epistle to the Philippians: A Revised Text with Introduction, Notes and Dissertations*. Grand Rapids: Zondervan, 1953.
- Lisco, Heinrich. *Vincula Sanctorum: Ein Beitrag zur Erklärung der Gefangenschaftsbriefe des Apostels Paulus*. Berlin: Schneider, 1900.
- Llewelyn, Stephen R. 'Sending Letters in the Ancient World: Paul and the Philippians.' *Tyndale Bulletin* 46 (1995): 337–356.
- Loh, I-Jin and Eugene A. Nida. *A Translators Handbook on Paul's Letter to the Philippians*. Helps for Translators. London: United Bible Societies, 1983.
- Lohmeyer, Ernst. *Die Briefe an Die Philipper, Kolosser Und an Philemon*. Kritisch-exegetischer Kommentar über das Neue Testament 3. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1964.
- _____. *Kyrios Jesus: Eine Untersuchung zur Phil. 2, 5-11*. Heidelberger Akademie der Wissenschaften. Heidelberg: Winter, 1961.
- Lucado, Max. *Geen zorgen voor morgen: Je kalmte bewaren in een rusteloze wereld*. Heerenveen: Ark Media, 2018.
- MacDonald, William. *Kommentar Zum Neuen Testament*. Bielefeld: CLV, 1997.
- Mackintosh, Hugh R. *The Doctrine of the Person of Jesus Christ*. The International theological library. New York: Scribner's sons, 1912.
- Margies, Wolfhard. *Heilung durch sein Wort: Die geistliche Behandlung seelischer und körperlicher Krankheiten*. Urbach: STIWA, 1983.
- Martin, Ralph P. *The Epistle of Paul to the Philippians: An Introduction and Commentary*. Tyndale New Testament Commentaries. Grand Rapids: Eerdmans, 1959.

- Matter, Hendrik M. *De brief aan de Philippenzen en de brief aan Philémon*. Commentaar op het Nieuwe Testament 10. Kampen: Kok, 1965.
- McNeile, Alan H. *An Introduction to the Study of the New Testament*. Oxford: University, 1953.
- Melick, Richard R. *Philippians, Colossians, Philemon*. New American Commentary 32. Nashville: Broadman, 1991.
- Michaelis, Wilhelm. *Die gefangenschaft des Paulus in Ephesus und das itinerar des Timotheus: untersuchungen zur chronologie des Paulus und der Paulusbriefe*. Neutestamentliche Forschungen 1.3. Gütersloh: Bertelsmann, 1925.
- Morris, Leon. *The Lord from Heaven: A Study of the New Testament Teaching on the Deity and Humanity of Jesus Christ*. Grand Rapids: Eerdmans, 1958.
- O'Brien, Peter T. *Colossians, Philemon*. Word Biblical Commentary 44. Waco: Word Books, 1982.
- O'Brien, Peter Th. *The Epistle to the Philippians: A Commentary on the Greek Text*. New International Greek Testament Commentary. Grand Rapids: Eerdmans, 1991.
- Ouweneel, Willem J. *Christus, unser Leben: Die Briefe an die Philipper und Kolosser*. Wuppertal: Verlag und Schriftenmission des Evangelisches Gesellschaft für Deutschland, 1984.
- _____. *De Christus van God: Ontwerp van Een Christologie*. Evangelisch-Dogmatische Reeks 2. Vaassen: Medema, 2007.
- Overduin, Jacobus. *Het onaantastbare: Over de Christelijke hoop*. Kampen: Kok, 1941.
- Pannenberg, Wolfhart. *Systematische Theologie*. Bd. 3. 3 Bde. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1993.
- Paulus, Heinrich E.G. *Introductionis in Novum Testamentum Capita Selectiora*. Jena: Sumptibus Goepferdtii, 1799.
- Pseudo-Sibille. 'Sibyllijnse Orakels.' In *Het Grote Boek der Apokriefen: Geheime vroegchristelijke teksten*, red. Jacob Slavenburg, 593–711. Deventer: Ankh-Hermes, 2009.
- Reicke, Bo. 'Caesarea, Rome and the Captivity Letters.' In *Apostolic History and the Gospel: Biblical and Historical Essays Presented to F.F. Bruce on His 60th*

Birthday, eds. W. Ward Gasque and Ralph P. Martin, 277–286. Grand Rapids: Eerdmans, 1970.

Robinson, John A.T. *Redating the New Testament*. Philadelphia: Westminster, 1976.

Rowlingson, Donald T. *Paul's Ephesian Imprisonment: An Evaluation of the Evidence*. Anglican Theological Review 32. 1950.

Schmid, Josef. *Zeit und Ort der paulinischen Gefangenschaftsbriefe: mit einem Anhang über die Datierung der Pastoralbriefe*. Freiburg: Herder, 1931.

Silva, Moisés. *Philippians*. Baker Exegetical Commentary on the New Testament. Grand Rapids: Baker Academic, 2005.

Spitta, Friedrich. *Zur Geschichte und Literatur des Urchristentums*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1907.

Strathmann, Hermann. 'Λατρεύω, Λατρεία.' In *Theological Dictionary of the New Testament*, eds. Gerhard Kittel and Gerhard Friedrich, 4:58–64. Grand Rapids: Eerdmans, 1967.

Twelftree, Graham H. 'Paul's Experience of the Miraculous.' *Evangelical Quarterly* 87.3 (2015): 195–206.

Wick, Peter. *Der Philipperbrief: der formale Aufbau des Briefs als Schlüssel zum Verständnis seines Inhalts*. Beiträge zur Wissenschaft vom Alten und Neuen Testament 135. Stuttgart: Kohlhammer, 1994.

Wiersbe, Warren W. *In Gods dienst*. Vaassen: Medema, 2003.

Witherington, Ben. *Paul's Letter to the Philippians: A Socio-Rhetorical Commentary*. Grand Rapids: Eerdmans, 2011.

Wood, John T. *Discoveries at Ephesus: Including the Site and Remains of the Great Temple of Diana*. London: Longmans, Green, 1877.

Wright, N. Tom. *Paulus: Een biografie*. Franeker: Van Wijnen, 2019.

_____. *Paulus van Tarsus: Een kennismaking met zijn theologie*. Evangelicale theologie. Zoetermeer: Boekencentrum, 1998.

Wuest, Kenneth S. *Philippians in the Greek New Testament*. Grand Rapids: Eerdmans, 1942.

